

PROJEKAT INTEGRISANOG RAZVOJA KORIDORA RIJEKA
SAVE I DRINE

PLAN UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA
ZA CRNU GORU

Februar 2020. godine

Sadržaj

1	UVOD	6
1.1	Ciljevi i obuhvat ovog Plana uključivanja zainteresovanih strana	6
1.2	Kratak opis projekta.....	7
1.2.1	Ciljevi.....	7
1.2.2	Komponente	7
1.2.3	Podprojekti u Crnoj Gori.....	8
1.2.4	Organizacija realizacije kompletnog projekta	8
1.2.5	Vremenski okvir i budžeta kompletan projekat	9
1.2.6	Kratak pregled potencijalnih ekoloških i socijalnih uticaja	9
2	REGULATORNI ZAHTEVI U POGLEDU UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA U CRNOJ GORI	10
3	EKOLOŠKI I SOCIJALNI STANDARDI SVJETSKE BANKE U POGLEDU UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA 13	
4	PRETHODNA UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA	15
4.1	Pouke o uključivanju zainteresovanih strana stečene u prethodnim projekatima	16
5	IDENTIFIKACIJA I ANALIZA ZAINTERESOVANIH STRANA	18
5.1	Uvod	18
5.2	Identifikacija i mapiranje zainteresovanih strana.....	18
5.3	Pojedinci i grupe ugroženi/u nepovoljnom položaju	19
5.4	Analiza zainteresovanih strana	20
5.5	Rodna analiza, aktivnosti i indikatori	23
5.6	Povećanje broja zainteresovanih strana	23
5.7	Planirane aktivnosti za uključivanje zainteresovanih strana	24
6	PROGRAM UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA	29
6.1	Detalji o metodama uključivanja koje treba primijeniti	29
6.1.1	Projektne metode rada na terenu	29
6.1.2	Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža	29
6.1.3	Materijali za komunikaciju.....	29
6.1.4	Mehanizam za žalbe.....	30
6.1.5	Službe za informisanje.....	30
6.1.6	Anketiranje građana/LPP i povratne informacije	30
6.1.7	Obuke i radionice.....	30
6.1.8	Predložena strategija za uključivanje stavova ugroženih grupa	30

6.2	Objavlivanje informacija.....	30
6.3	Evidencija uključivanja zainteresovanih strana.....	31
6.4	Prekogranična komunikacija.....	31
7	ORGANIZACIJA SPROVOĐENJA I INSTITUCIONALNA ANALIZA ZA UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA	32
7.1	Napori koji se ulažu u realizaciju projekta na osnovu stečenih pouka.....	32
7.2	Uloge i odgovornosti.....	32
8	ŽALBENI MEHANIZAM.....	33
8.1	Podnošenje žalbi	34
8.2	Upravljanje žalbama	34
8.3	Izveštavanje o žalbama i povratnim informacijama	35
8.4	Dnevnik žalbi.....	35
8.5	Kanali za podnošenje žalbi.....	35
8.6	Monitoring i izveštavanje o žalbama	35
8.7	Sistem Svjetske banke za rješavanje žalbi	36
9	Monitoring i izveštavanje o SEP	37
9.1	Izveštaji o monitoringu tokom izgradnje	37
9.2	Učestalost izveštavanja	38
9.3	Uključivanje zainteresovanih strana u aktivnosti monitoringa	38
9.4	Povratni izveštaji za grupe zainteresovanih strana.....	38
10	OBJAVLIVANJE I KONSULTACIJE.....	39
11	PROCIJENJENI BUDŽET	40
	Prilog A. Obrazac Projekta za žalbu	41
	Prilog B Zapisnici sa javne rasprave	42

Lista značenja izraza koji se upotrebljavaju u ovom dokumentu

KONSULTOVANJE	Postupak informisanja i dobijanja povratnih informacija i/ili savjeta od zainteresovanih strana i uzimanje u obzir ovih stavova prilikom donošenja odluka u vezi s projektom i/ili postavljanjem ciljeva i utvrđivanja strategija.
EKOLOŠKI I SOCIJALNI STANDARDI	Deset ekoloških i socijalnih standarda (ESS) utvrđuje zahtjeve koji se primjenjuju na sve nove investicione projekte koje finansira Svjetska banka što omogućava Svjetskoj banci i Zajmoprimcu da upravljaju ekološkim i socijalnim rizicima projekata.
LPP	"Lica pogođena projektom" Svako lice koje, kao rezultat sprovođenja projekta, gubi pravo vlasništva, korišćenja ili drugu korist od izgrađenog objekta, zemljišta (za stanovanje, poljoprivrednog zemljišta ili pašnjaka), jedngodišnjih ili višegodišnjih usjeva i stabala, kao i svake druge nepokretne ili pokretne imovine, bilo u potpunosti ili djelimično, trajno ili privremeno.
PROJEKAT	Odnosi se na Projekat integrisanog upravljanja koridorima rijeka Save i Drine
ZAINTERESOVANE STRANE	Odnosi se na pojedince ili grupe koje: (a) su pogođeni ili postoji vjerovatnoća da će biti pogođeni projektom (<i>strane pogođene projektom</i>); i (b) mogu imati interes u projektu (<i>ostale zainteresovane strane</i>).
UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA	Kontinuirani proces u kojem Projekat izgrađuje i održava konstruktivan i održiv odnos sa zainteresovanim stranama na koje Projekat utiče tokom trajanja projekta. Obuhvata čitav niz aktivnosti i interakcija tokom trajanja projekta kao što su identifikacija i analiza zainteresovanih strana, objavljivanje informacija, konsultovanje zainteresovanih strana, pregovori i partnerstva, upravljanje žalbama i izvještavanje zainteresovanih strana i funkcije upravljanja
PLAN UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA	Plan koji Zajmoprimcu pomaže da uspješno uključi zainteresovane strane tokom trajanja projekta i navodi aktivnosti koje će se sprovesti kako bi se upravljalo uključivanjem ili kako bi se uključivanje unaprijedilo.
RANJIVE GRUPE	Ljudi a naročito oni koji žive ispod linije siromaštva, bezzemljaši, stariji, žene i djeca ili raseljena lica koja možda i nijesu zaštićena nacionalnim propisima koji regulišu nadoknadu za zemljište, koji u pogledu roda, etničke pripadnosti, starosti, fizičkog ili mentalnog invaliditeta, ekonomski nepovoljnog položaja ili društvenog statusa mogu biti jače pogođeni raseljenjem nego druga lica i čija mogućnost traženja ili korišćenja pomoći za preseljenje i srodnih razvojnih pogodnosti može biti ograničena.

Akronimi:

BiH	Bosna i Hercegovina
CPF	Okvir partnerstva za zemlju
CGD	Centralni žalbeni punkt (eng. Central Grievance Desk)
ESF	Ekološki i socijalni okvir (eng Environmental and Social Framework)
ESMF	Okvir za upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima
ESMP	Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima
ESS	Ekoloski i socijalni standardi
EU	Evropska unija
ESS	Ekološki i socijalni standardi Svjetske banke
FG	Fiskalna godina
GM	Žalbeni mehanizam
GRS	Sistem za rješavanje žalbi
LGD	Lokalni žalbeni punkt (eng. Local Grievance Desk)
LMP	Postupci za upravljanje radom
MPRR	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
MNE	Crna Gora
M&E	Monitoring i evaluacija
OZS	Ostale zainteresovane strane
LPP	Lica pogođena projektiom
JIP	Jedinica za implementaciju projekta
RS	Republika Srpska
SDIP	Program integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine
SEP	PLAN uključivanja zainteresovanih strana
SEL	Evidencija uključivanja zainteresovanih strana
SB	Svjetska banka

1 UVOD

Razvojni cilj Program integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine jeste poboljšanje zaštite od poplava i omogućavanje saradnje u prekograničnim vodama u koridorima rijeka Save i Drine. Projekat se sastoji iz četiri komponente, koje će se realizovati tokom perioda od 10 godina, a organizovan je u dvije faze. Podprojektima u Crnoj Gori upravljaće JIP u okviru Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.

1.1 Ciljevi i obuhvat ovog Plana uključivanja zainteresovanih strana

U skladu sa zahtjevima Svjetske banke, uključivanje zainteresovanih strana je inkluzivni proces koji se sprovodi tokom cijelog projektnog ciklusa, a najdjelotvorniji je ako se pokrene u ranoj fazi razvoja projekta. Uključivanje treba da započne što je moguće prije tokom pripreme projekta, jer blagovremena identifikacija i konsultacije sa zainteresovanim stranama omogućavaju da se stavovi i mišljenja ovih grupa uzmu u obzir tokom izrade i sprovođenja projekta.

Uključivanje zainteresovanih strana je kontinuiran i iterativan proces kroz koji Zajmoprimac identifikuje, komunicira i olakšava dvosmjerni dijalog sa licima pogođenim projektnim odlukama i aktivnostima, kao i sa drugim zainteresovanim stranama koje su zainteresovane za projekat. Uzimaju se u obzir različite potrebe različitih grupa i pojedinaca, a naročito onih ranjivih i u nepovoljnom položaju.

Da bi se adekvatno zadovoljile potrebe različitih grupa, kanali za komunikaciju i informisanje za sve identifikovane zainteresovane strane izrađeni su u skladu s njihovim potrebama. Participativni proces koristio bi se za dobijanje komentara i predloga za izradu projekta, što može pomoći da se projekat unaprijedi i donese više koristi na lokalnom nivou.

Zahtjevi, potrebe i očekivanja zainteresovanih strana biće identifikovani prije izrade projekta, dok će JIP imati obavezu da uspostavi održivu komunikaciju sa grupama zainteresovanih strana, odnosno, da ih redovno obavještava o projektu i izvještava o eventualnim promjenama.

Cilj ovog Plana uključivanja zainteresovanih strana (SEP) jeste da poboljša i olakša donošenje odluka vezanih za Projekat i omogući pravovremeno aktivno uključivanje svih zainteresovanih strana, kao i da omogući svim zainteresovanim stranama da iznesu svoje mišljenje i zabrinutosti koje mogu imati uticaja na odluke Projekta. Svrha ovog SEP-a je, dakle, da ojača uključivanje zainteresovanih strana tokom ciklusa Projekta i sprovede uključivanje zainteresovanih strana u skladu sa zakonima Crne Gore, kao i sa zahtjevima Svjetske banke (SB) u pogledu ekoloških i socijalnih standarda (ESS).

SEP će se primjenjivati na sve aktivnosti planirane u okviru Projekta u Fazi I, dok će se primjerenost ovog SEP-a procjenjivati i ažurirati u zavisnosti od slučaja prije početka Faze II. Angažovanje zainteresovanih strana biće sastavni dio ekološkog i socijalnog učinka projekta, kao i izrade i sprovođenja projekta.

Dokument sadrži 11 poglavlja. Poglavlje 1 predstavlja Projekat i njegove ciljeve, a zatim slijedi Poglavlje 2 u kojem je naveden regulatorni okvir Crne Gore, koji pruža okvir za SEP pored ESS10 Svjetske banke koji je predstavljen u Poglavlju 3. Kratak pregled do sada sprovedenih aktivnosti na uključivanju zainteresovanih strana predstavljen je u Poglavlju 4. Identifikacija, mapiranje i analiza zainteresovanih strana opisani su u Poglavlju 5. Aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana predstavljene su u Poglavlju 6. Organizacioni postupci za sprovođenje SEP-a predstavljeni su u Poglavlju 7. Opis Mehanizma za žalbe (GM) Projekta slijedi u Poglavlju 8. Monitoring, dokumentovanje i izvještavanje predstavljeni su u Poglavlju 9, zahtjevi u pogledu objavljivanja i konsultovanja u Poglavlju 10, dok je budžet potreban za sprovođenje SEP-a razmatran u Poglavlju 11.

1.2 Kratak opis projekta

1.2.1 Ciljevi

Viši cilj Programa integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine (SDIP) jeste jačanje saradnje u oblasti prekograničnih voda i poboljšanje plovnosti i zaštite od poplava u koridorima rijeka Save i Drine.

Razvojni cilj SDIP (faza 1 Programa) jeste poboljšanje zaštite od poplava i omogućavanje saradnje u prekograničnim vodama u koridorima rijeka Save i Drine.

1.2.2 Komponente

Kroz ovaj projekat realizovaće se podprojekti, potpuno pripremljeni i relevantni za ciljeve programa, sa detaljnim projektima i tenderskom dokumentacijom koji će vjerovatno biti spremni do datuma stupanja na snagu u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini (BiH i Srbiji, istovremeno pripremajući podprojekte koji će biti realizovani u drugoj fazi Regionalnog programa. Projekat se sastoji od četiri komponente opisane u nastavku:

Komponenta 1: Integrisano upravljanje i razvoj koridora rijeke Save

Podkomponenta 1.1: **Zaštita od poplava, upravljanje životnom sredinom i prilagođavanje na klimatske promjene.** U okviru ove podkomponente finansiraće se izgradnja i sanacija nasipa u odabranim prioritetnim oblastima duž koridora rijeke Save, kao i prirodna rješenja za revitalizaciju odabranih zaštićenih oblasti od ekološkog značaja za Zapadni Balkan. Unaprijeđeni kapaciteti za zaštitu od poplava (povratni period od 100 godina) takođe unapređuju kapacitete za prilagođavanje zaštićenih područja klimatskim promjenama.

Podkomponenta 1.2: **Poboljšanje plovnih puteva.** U okviru ove podkomponente, sredstva granta biće iskorišćena za finansiranje deminiranja duž desne obale Save u BiH, kao preduslov za izvođenje građevinskih radova - planiranih za II fazu programa - jačanje kapaciteta plovnosti rijeke Save. U okviru pripremanja dokumentacije za ove radove II faze (inženjerski projekat, instrumenti za zaštitu životne sredine i socijalne zaštite, očekivani uticaj klimatskih promjena na plovnost, tenderska dokumentacija) takođe će biti završena tokom projekta. Aktivnosti deminiranja uz podršku projekta takođe predstavljaju operativni preduslov za planirana poboljšanja u lukama na rijeci Savi u sklopu Faze II. Aktivnosti deminiranja predložene su kao investicija potrebna i opravdana i bez odgovarajućeg strateškog planskog okvira (tzv. "no-regret") koja će pomoći da se oslobodi ekonomski potencijal rijeke za buduće generacije.

Komponenta 2: Integrisano upravljanje i razvoj koridora rijeke Drine

Podkomponenta 2.1: **Zaštita od poplava i upravljanje životnom sredinom.** Ova podkomponenta finansiraće infrastrukturne radove, studije, istraživanja, konsultacije i pripremu detaljnog projekta intervencija vezanih za upravljanje ekološkim resursima (zaštitu lokalnih ekosistema koji deluju kao "upijači" ugljenika) duž koridora rijeke Drine. U okviru tekućeg projekta upravljanja slivom rijeke Drine koji finansira GEF-SCCF kao i tehničku pomoć ESMAP, izrađuju se studije kojima će se utvrditi dodatne aktivnosti potrebne za zaštitu od poplava, stabilizaciju obala, drenažu i uređenje rijeka, kao i upravljanje akumulacijama u koridoru rijeke Drine. Unaprijeđeni kapaciteti za zaštitu od poplava (povratni period od 100 godina) takođe unapređuju kapacitete za prilagođavanje zaštićenih područja klimatskim promjenama.

Podkomponenta 2.2: **Integrisani razvoj slivnog područja rijeke Drine.** U okviru ove podkomponente finansiraće se unaprijeđeno upravljanje slivnim područjem na slivovima rijeka Lim i Grnčar u Crnoj Gori, kao i radovi u vezi sa mjerama zaštite od poplava, drenaže i navodnjavanja u slivu rijeke Lim (pritoka rijeke Drine) kako bi se umanjili rizici od poplava i promovisalo održivo korišćenje prirodnih resursa. Ove mjere uključuju: stabilizaciju obala rijeke; radove na uređenju rijeke; nasipe za zaštitu od poplava i jarke. Detaljni projekti ovih investicija su u pripremi u okviru tekućeg

projekta GEF-SCCF. Ova podkomponenta će dalje finansirati pripremu odabranih prioritetnih investicija u skladu sa razvojnim ciljem projekta.

Komponenta 3: Priprema i upravljanje projektom

Podkomponenta 3.1: **Priprema projekta**. Ova podkomponenta finansiraće pripremu projektne dokumentacije za fazu II programa, uključujući procjene ekološkog i socijalnog uticaja.

Podkomponenta 3.2: **Institucionalno jačanje i upravljanje projektom**. Ova podkomponenta finansiraće aktivnosti za jačanje institucionalnih kapaciteta i međusektorsku koordinaciju u zemljama učesnicama kako bi se obezbijedilo efikasnije donošenje odluka i upravljanje programima na regionalnom nivou. Ova podkomponenta promovisaće zajedničko djelovanje i donošenje odluka u upravljanju rječnim slivom i upravljanju rizikom od poplava među državama sliva, čime će se povećati kapacitet prilagođavanja regiona na klimatske promjene.

Komponenta 4: Regionalne aktivnosti

Ova komponenta podržaće dijalog o politici, konsultacije, izradu planova i studija, kao i investicije u cilju jačanja veza između vodnih usluga i povezivanja sa regionalnim razvojnim ciljevima i ciljevima ekonomske saradnje koridora rijeka Save i Drine. Plan zastupanja i komunikacije biće izrađen i sproveden u cilju promovisanja regionalne saradnje. Regionalni studije (t.j. o hidrologiji, sedimentu, prilagođavanju na klimatske promjene, itd.) na koridorima rijeka Save i Drine poboljšaće razumijevanje jedinstvenih karakteristika sliva i mogućnosti za jačanje regionalne saradnje i integrisanog upravljanja.

1.2.3 Podprojekti u Crnoj Gori

Predložene komponente i podkomponente SDIP koje će se realizovati u Crnoj Gori ukratko su opisane ispod.

Komponenta	Podkomponenta	Opis podkomponente
Komponenta 2: Integrisano upravljanje i razvoj koridora rijeke Drine	Podkomponenta 2.2 Integrisani razvoj sliva gornjeg toka Drine u Crnoj Gori	Ovim projektom finansiraće se bolji razvoj upravljanja vodama slivova rijeka Lim i Grnčar u Crnoj Gori. Ova aktivnost finansiraće radove na zaštiti od poplava, mjere drenaže i navodnjavanja. Priprema projekata za ove investicije i rješenja je u toku u okviru GEF-SCCF projekta za Drinu koji je u toku.
Komponenta 3: Priprema i upravljanje projektom	Podkomponenta 3.1: Priprema projekta	Priprema projektne dokumentacije za fazu II programa, uključujući i procjenu E&S rizika.
	Podkomponenta 3.2: Institucionalno jačanje i upravljanje projektima	JIP i upravljanje projektom, Faza I Troškovi implementacije i operativni troškovi, Faza I

1.2.4 Organizacija realizacije kompletnog projekta

SDIP će se realizovati kroz sekvencijalni i istovremeni multifazni programski pristup sa pet zemalja učesnica: Srbija, BiH, Crna Gora, Hrvatska i Slovenija. Slovenija će biti jedini korisnik programa koja nije zajmoprimac; učestvoaće u regionalnim studijama, regionalnom dijalogu, alatima za izgradnju kapaciteta i srodnim aktivnostima u okviru komponente 3. Podprojekti će se realizovati na nacionalnom nivou i donijeće kumulativne regionalne koristi.

Ovaj SDIP realizovaće zemlje učesnice, na koordiniran način, kroz dva nivoa koordinacije. Na regionalnom nivou, regionalni odbor koji čine sadašnji članovi ISRBC i visoki zvaničnici iz ključnih sektora kao što su vodoprivreda, saobraćaj, energetika i turizam olakšaće dijalog i saradnju u regionu. Ovaj odbor će takođe vršiti strateški nadzor i pružiti smjernice za implementaciju regionalnih aktivnosti, pored nacionalnih podprojekata, obezbjeđujući

intenzivniji dijalog, integraciju i razmjenu znanja. U toku implementacije, i drugi sektori će se pridružiti ako i kada se pojavi potreba.

Na nacionalnom nivou, za implementaciju su zadužene JIP u okviru ministarstava svake zemlje/entiteta. U svakoj zemlji/entitetu, biće uspostavljene JIP koje posjeduju zahtijevanu stručnu i upravljačku ekspertizu za podršku implementaciji projekta. U Crnoj Gori, JIP će biti uspostavljena u okviru Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.

1.2.5 Vremenski okvir i budžetza kompletan projekat

Program će se realizovati tokom perioda od 10 godina, a organizovan je u dvije faze. Faza I se fokusira na aktivnosti zaštite od poplava i upravljanja rječnim slivom u koridorima rijeka Save i Drine. Faza II predstavlja nadgradnju Faze I i ona jača povezanost riječnih luka i upravljanje životnom sredinom. Zemlje će započeti Fazu II na osnovu spremnosti zajednički identifikovanih prioriternih intervencija pripremljenih tokom faze I. Procijenjeni troškovi programa za obje faze iznose 338 miliona USD.

1.2.6 Kratak pregled potencijalnih ekoloških i socijalnih uticaja

Potencijalni ekološki i socijalni uticaji projekta, identifikovani u ESMF na osnovu njegovih ekoloških i socijalnih procjena, koji treba da budu u fokusu aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana uključuju:

- Potencijalni uticaj na pejzaž i panoramu zbog aktivnosti izgradnje i održavanja,
- Trajan i privremen otkup zemljišta,
- Privremeno ograničenje pristupa zemljištu,
- Priliv radne snage i rodno zasnovano nasilje koje je posljedica tog priliva,
- Privremeno skretanje i zatvaranje pravaca i puteva,
- Erozija i gubitak površinskog sloja zemljišta zbog čišćenja terena i uklanjanja vegetacije i/ili iskopavanja, rada mehanizacije, eksploatacije materijala,
- Potencijalni uticaj na kvalitet vazduha zbog kretanja vozila i opreme, zemljanih radova, otvorenih deponija površinskog sloja zemljišta i iskopa i rada motora s unutrašnjim sagorijevanjem i/ili,
- Buka, prašina, generisanje otpada i poremećaj saobraćaja zbog građevinskih vozila i mehanizacije,
- Fizičko i ekonomsko raseljavanje, gubitak imovine, gubitak sredstava za život i s njima povezane procedure kompenzacije,
- Generisanje prihoda na lokalnom nivou angažovanjem na projektu radnika iz lokalnih zajednica.
- Dodata vrijednost Projekta, koristi i podrška zajednice.

2 REGULATORNI ZAHTJEVI U POGLEDU UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA U CRNOJ GORI

Crna Gora je ratifikovala niz međunarodnih ugovora i konvencija. Jedna od ovih konvencija je **Arhuška konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi u pitanjima zaštite životne sredine** koja je inkorporirana u nacionalni pravni sistem od 2009. godine. Arhuška konvencija javnosti obezbjeđuje prava u pogledu pristupa informacijama, učešća javnosti i pristupu pravdi, u postupcima donošenja odluka vlade o pitanjima koja se tiču lokalnog, nacionalnog i prekograničnog okruženja. Član 2 (c) Konvencije navodi da se Konvencija primjenjuje ne samo na vlade na svim nivoima, već i na „sva druga fizička ili pravna lica koja imaju javne odgovornosti ili funkcije ili pružaju javne usluge u vezi sa životnom sredinom, pod kontrolom [javnog organa].“ U skladu s Konvencijom, Zajmoprimci su dužni da:

- **Odgovore na zahtjeve javnosti za informacijama o životnoj sredini** (bilo koji pojedinac može podnijeti zahtjev, bez obzira na državljanstvo, nacionalnost ili prebivalište)
- **Redovno prikupljaju i javno objavljuju informacije o životnoj sredini** i obavještavaju javnost da su informacije dostupne; i pružaju informacije u hitnim slučajevima.

U Crnoj Gori (CG), učešće javnosti uređeno je nacionalnim zakonodavstvom i neophodno je za jedan broj aktivnosti kao što su prostorno planiranje, procjena uticaja na životnu sredinu i eksproprijacija zemljišta. Tabela 1 ispod sadrži zakonske zahtjeve po pitanju učešća javnosti od značaja za ovaj projekat.

Tabela 1: Zakonski zahtjevi u Crnoj Gori po pitanju učešća javnosti od značaja za ovaj projekat

Crna Gora	
<i>Zakon o slobodnom pristupu informacijama</i> ¹	Slobodni pristup informacijama Ovaj zakon obezbjeđuje pravo građana na informisanje i propisuje da svi građani i pravna lica imaju pravo na pristup informacijama u posjedu organa vlasti, a svaki organ vlasti ima obavezu da takvu informaciju objavi.
<i>Zakon o životnoj sredini</i> ²	Pravo na informisanje Ovaj zakon propisuje da svako ima pravo da bude obaviješten o stanju životne sredine i da učestvuje u procesu donošenja odluka čije i sprovođenje moglo da utiče na životnu sredinu. On takođe uređuje postupak uključivanja zainteresovanih strana i objavljivanja informacija u oblasti zaštite životne sredine. Organi državne uprave, organi uprave i organi lokalne uprave nadležni za poslove zaštite Životne sredine, dužni su da blagovremeno obavještavaju javnost o postupcima odlučivanja u pitanjima životne sredine koja se odnose na: 1. stratešku procjenu uticaja planova i programa na životnu sredinu; 2. procjenu uticaja na životnu sredinu; 3. postupak izdavanja dozvole za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja kroz odobravanje rada novih, odnosno postojećih postrojenja; 4. strategije, planove, programe i ostala dokumenta iz oblasti zaštite životne sredine;
<i>Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu (EIA)</i> ³	Javne konsultacije tokom postupka procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) Javne konsultacije predviđene su tokom cijelog postupka EIA. To znači da su javne konsultacije predviđene za sva tri posebna EIA postupka: ▪ Postupak procjene potrebe izrada elaborata: Nadležni organ dužan je da obavijesti zainteresovane organe, organizacije i javnost o podnijetom zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade EIA elaborata u roku od tri dana od dana prijema urednog zahtjeva. Zainteresovani organi i organizacije i javnost, mogu u roku od pet radnih dana od dana prijema, odnosno objavljivanja obavještenja iz da dostave mišljenja nadležnom organu o podnijetom zahtjevu. Nadležni organ odlučuje o potrebi izrade elaborata o EIA u roku od četiri radna dana

¹Službeni list Crne Gore br. 044/12, 030/17

² "Službeni list Crne Gore", br. 52/ 16

³ "Službeni list Crne Gore", br. 75/ 18

	<p>od dana prijema mišljenja i komentara zainteresovanih strana. Nadležni organ obavještava zainteresovane strane (uključujući i zainteresovanu javnost) o donijetoj odluci.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak određivanje obima i sadržaja: Nadležni organ dužan je da obavijesti investitora, zainteresovane organe, organizacije i javnost o predlogu sadržaja elaborata o EIA u roku od pet radnih dana od dana prijema predloga Komisije. Zainteresovani organi, organizacije i javnost, mogu da dostave mišljenje nadležnom organu u roku od dvadeset radnih dana od dana prijema predloga Komisije. Nadležni organ donosi odluku o obimu i sadržaju elaborata o EIA u roku od pet radnih dana od dana isteka roka za dostavljanje mišljenja i dužan je da obavijesti zainteresovane organe, organizacije i javnost o toj odluci u roku od tri dana od dana donošenja odluke. ▪ Pregled i davanje saglasnosti na elaborat o EIA: Nadležni organ dužan je da u roku od pet radnih dana od dana prijema zahtjeva za davanje saglasnosti na elaborat o EIA organizuje javnu raspravu i obavijesti zainteresovane organe, organizacije i javnost o načinu, roku i mjestu javnog uvida, načinu dostavljanja primjedbi i mišljenja, kao i vremenu i mjestu održavanja javne tribine o elaboratu o EIA. Elaborat o EIA objavljuje se na internet stranici nadležnog organa i na portalu e-Uprave na dan početka javne rasprave/konsultacija. Elaborat o EIA mora se objaviti najmanje 10 radnih dana prije početka javne tribine. Javnu raspravu/konsultacije organizuje i vodi nadležni organ i traje najmanje 30 dana od dana obavještavanja javnosti/medija. Sastanci se najavljuju u elektronskim i štampanim medijima (dnevnom novinama) koji se objavljuju u području/područjima koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta. Nadležni organ dužan je da u roku od pet radnih dana od dana donošenja odluke obavijesti zainteresovanu javnost o odluci o davanju saglasnosti ili odbijanju zahtjeva za davanje saglasnosti na elaborat o EIA na svojoj internet stranici i portalu e-Uprave.
<p><i>Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata⁴</i></p>	<p>Javne konsultacije za prostorno planska dokumenta</p> <p>Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata utvrđuje da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) dužno da nakon donošenja odluke o izradi nacrtu planskog dokumenta obavijesti zainteresovane strane o ciljevima i svrsi izrade planskog dokumenta, mogućim planskim rješenjima i efektima planiranja. MORT je dužno da objavi program javne rasprave nakon izrade nacrtu prostornog plana. MORT je dužno da nacrt planskog dokumenta objavi na internet stranici u roku od sedam dana od dana utvrđivanja nacrtu. Javna rasprava iz člana 32 ovog zakona oglašava se u jednom dnevnom štampanom mediju koji se izdaje i distribuira na teritoriji Crne Gore i na internet stranici MORT i traje najmanje 30 radnih dana od dana oglašavanja. MORT je dužno da jedinici lokalne samouprave dostavi posebno obavještenje o javnoj raspravi, u roku od dva dana od dana oglašavanja javne rasprave u jednom dnevnom štampanom mediju koji se izdaje i distribuira na teritoriji Crne Gore. Javna rasprava sprovodi se organizovanjem okruglih stolova, tribina, prezentacija i dostavljanjem predloga, sugestija i komentara. MORT je dužno da u roku od 30 dana od dana završetka javne rasprave sačini izvještaj o javnoj raspravi. Mišljenje na izvještaj o javnoj raspravi daje Savjet u roku od 15 dana od dana dostavljanja od strane MORT. MORT je dužno da na internet stranici, u roku od sedam dana od dana dostavljanja mišljenja Savjeta, objavi izvještaj o javnoj raspravi. Ako se nakon sprovedene javne rasprave planski dokument bitno razlikuje, MORT sprovodi ponovnu javnu raspravu. Ponovna javna rasprava sprovodi se i traje najmanje 15 radnih dana od dana objavljivanja.</p>
<p><i>Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (SEIA)⁵</i></p>	<p>Konsultovanje javnosti tokom izdavanja građevinskih dozvola</p> <p>U skladu s ovim zakonom, javna institucija nadležna za izradu izvještaja o SEIA dužan je da obavijesti zainteresovane strane i pribavi mišljenje o izvještaju o SEIA. Javna institucija nadležna za pripremu SEIA odgovoran je za obavještavanje zainteresovanih strana o načinu i rokovima uvida u sadržinu izvještaja, dostavljanju mišljenja kao i vremenu i mjestu održavanja javne rasprave. Javna rasprava je odgovornost organa nadležnog za pripremu plana i programa. Zainteresovane strane i organizacije dužne su da dostave svoje mišljenje u roku od 30 dana od dostavljanja izvještaja o SEIA. Ukoliko se mišljenje ne dostavi u ovom roku, smatra se da nema primjedbi na izvještaj o SEIA. Organ nadležan za pripremu izvještaja o SEIA sačinjava izvještaj o učešću zainteresovanih strana i organizacija i sadržaju njihovih mišljenja kao i mišljenja dostavljenih tokom postupka javnog uvida i javne rasprave o izvještaju o SEIA. Odgovorni organ dužan je da sačini izvještaj u roku od 30 dana od završetka javne rasprave koji treba da sadrži sva prihvaćena ili odbijena mišljenja zainteresovanih strana.</p>
<p><i>Zakon o eksproprijaciji⁶</i></p>	<p>Konsultovanje tokom postupka eksproprijacije</p>

⁴Službeni list Crne Gore br. 064/17, 044/18, 063/18

⁵Službeni list Crne Gore br. 80/05, 40/11, 59/11, 52/16

⁶Službeni list Crne Gore br. 55/00, 28/06, 21/08, 30/17

	<p>Ovaj zakon opisuje postupak eksproprijacije. Javni interes utvrđuje se ili posebnim zakonom ili odlukom vlade. Predlog za utvrđivanje javnog interesa, koji mora da sadrži podatke o nepokretnostima koje će biti zahvaćene eksproprijacijom, svrsi eksproprijacije i druge podatke od značaja za utvrđivanje javnog interesa, Projekat podnosi Vladi Crne Gore preko nadležnog organa uprave (Uprava za nekretnine).</p> <p>Nakon utvrđivanja Akta o utvrđivanju javnog interesa, predlog za eksproprijaciju dostavlja se nadležnom organu uprave - jedinici u opštini na čijoj teritoriji se nalazi imovina za koju Projekat traži eksproprijaciju.</p> <p>U postupku eksproprijacije nadležni organ uprave sasluša vlasnika nepokretnosti o činjenicama u vezi s eksproprijacijom prije donošenja rješenja o eksproprijaciji. Lica čiju imovinu treba eksproprijirati su u komunikaciji sa Komisijom za procjenu vrijednosti Uprave za nekretnine prilikom procjene zemljišta i imovine u njihovom vlasništvu i prilikom davanja ponude o visini naknade.</p>
--	---

3 EKOLOŠKI I SOCIJALNI STANDARDI SVJETSKE BANKE U POGLEDU UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

Svjetska banka se u svojem Ekološkom i socijalnom okviru ("Okviru") koji je stupio na snagu u oktobru 2018. godine obavezala da slijedi put koji za rezultat ima održivi razvoj. Okvirom se navode obavezni zahtjevi u obliku 10 standarda koje Zajmoprimac mora da sprovodi.

Jedan od tih 10 standarda je **Uključivanje zainteresovanih strana i informisanje 10 ("ESS10")** koji se bavi uključivanjem zainteresovanih strana. Ovaj standard prepoznaje značaj otvorenog i transparentnog odnosa između Zajmoprimca i zainteresovanih strana u projektu kao suštinskog elementa dobre međunarodne prakse. Uspješno uključivanje zainteresovanih strana može da poboljša ekološku i socijalnu održivost projekata, poboljša prihvatanje projekta i da pruži značajan doprinos uspješnoj izradi i implementaciji projekta.

Ciljevi ESS10 su:

- Da se uspostavi sistematski pristup za uključivanje zainteresovanih strana koji će pomoći Zajmoprimcima da identifikuju zainteresovane strane i izgrade i održe konstruktivan odnos sa njima, a naročito stranama na koje projekat ima uticaja.
- Da se procijeni nivo interesa zainteresovanih strana i podrške projektu i omogući da se stavovi zainteresovanih strana uzmu u obzir tokom uzrade projekta i ekološkog i socijalnog učinka.
- Da se unaprijede i obezbijede sredstva za uspješno i inkluzivno uključivanje strana na koje projekat ima uticaja tokom čitavog trajanja projekta o pitanjima koja bi mogla da utiču na njih.
- Da se obezbijedi da se projektne informacije o ekološkim i socijalnim rizicima i uticaju pruže zainteresovanim stranama na blagovremen, razumljiv, pristupačan i primjeren način i koristeći primjeren format.
- Da se stranama na koje projekat utiče obezbijede pristupačna i inkluzivna sredstva za dostavljanje pitanja i žalbi, i da se omogući Zajmoprimcima odgovore na takve žalbe i upravljaju njima

U skladu s definicijom iz ESS10 "zainteresovana strana" odnosi se na pojedince ili grupe:

- na koje projekat utiče ili postoji vjerovatnoća da će projekat uticati (strane pogođene projektom); i
- koje mogu imati interes u projektu (ostale zainteresovane strane).

Standard sadrži listu aktivnosti u okviru postupka uključivanja zainteresovanih strana koje je potrebno da Zajmoprimac sprovede. Uključivanje zainteresovanih strana obuhvata sljedeće:

- identifikaciju i analizu zainteresovanih strana;
- planiranje načina na koji će se zainteresovane strane uključiti;
- objavljivanje informacija;
- konsultacije sa zainteresovanim stranama;
- rješavanje i odgovaranje na žalbe; i
- izvještavanje zainteresovanih strana.

U skladu sa ESS10, od zajmoprimaca se zahtijeva da izrade i sprovedu Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) koji je srazmjerni prirodi i obuhvatu projekta kao i njegovim potencijalnim rizicima i uticajima. Nacrt SEP se objavljuje što je moguće ranije, a svakako prije procjene projekta, a Zajmoprimac nastoji da dobije stavove zainteresovanih strana o SEP, uključujući i identifikaciju zainteresovanih strana i predloge za buduće uključivanje. Zajmoprimci su obavezni da inoviraju SEP ukoliko dođe do značajnih promjena.

SEP opisuje dinamiku i metode uključivanja zainteresovanih strana tokom cijelog trajanja projekta, u skladu s dogovorom između Banke i Zajmoprimca, odvojeno za strane pogođene projektom i ostale zainteresovane strane.

SEP takođe opisuje obim i vremenski raspored objavljivanja informacija koje će se učiniti dostupnim stranama pogođenim projektom i drugim zainteresovanim stranama, kao i vrstu informacija koje će se od njih tražiti. U skladu sa ESS10, informacije se objavljuju na jeziku lokalne zajednice i to na pristupačan i kulturološki primjeren način, uzimajući u obzir sve specifične posebne grupa koje mogu biti različito ili nesrazmjerno pogođene projektom ili grupa stanovništva koje imaju posebne potrebe za informisanjem.

Od zajmoprimaca se zahtijeva da izrade u okviru SEP procedure za rješavanje i odgovaranje na žalbe (mehanizam za žalbe za primanje i rješavanje zabrinutosti i žalbi SPP). Od zajmoprimaca se zahtijeva da pravovremeno primjenjuju mehanizam za žalbe i odgovaraju na zabrinutosti i žalbe strana pogođenih projektom u pogledu ekološkog i socijalnog učinka.

4 PRETHODNA UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

Financijska intervencija projekta usmjerena je na zaštitu od polava, rekonstrukciju vodne infrastrukture i objekata. Specifična priroda projekta, koja se oslanja na završene i tekuće sektorske intervencije u okviru vodne agende, zahtijevala je široko uključivanje različitih zainteresovanih strana projekta koje je u toku od početka 2019. godine. Posebne aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana koje su sprovedene tokom pripreme Projekta obuhvataju:

- 1 Tokom početne faze i faze implementacije, uz koordinaciju sa predstavnikom Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) Crne Gore, Konsultant je bio u mogućnosti da razgovara sa ostalim povezanim institucijama, od značaja za konsultacije na zajedničke teme, interakciju s postojećim strategijama i planovima i dobijanja neophodnih podataka (npr. MPRR, Direktorat za vode; Uprava za vode; Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direktorat za vanredne situacije; Institut za hidrometeorologiju i seizmologiju; opštine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, itd.). Uz pomoć predstavnika MPRR Crne Gore, uspostavljen je kontakt sa svim relevantnim institucijama, s obzirom na to da je bliska saradnja i uključenost ovih resornih institucija od presudnog značaja za završetak preliminarnog projekta.
- 2 Obilazak lokacija i analiza prikupljenih informacija:
 - a. Konsultant je obavio prvi obilazak lokacije područja obuhvaćenog Projektom, uz saglasnost i podršku MPRR Crne Gore, u periodu od 19-22. jula 2018. godine. Tokom pripreme obilaska lokacije, Konsultant je obaviješten da Direktorat za vode radi na inspekcijskom izvještaju za korita rijeka Grnčar i Lim u opštinama Gusinje, Andrijevića, Berane i Bijelo Polje. Svrha izvještaja je bila da predloži hitne mjere i radove na sanaciji kako bi se povećao kapacitet rječnog korita, spriječila erozija i smanjio rizik od poplava u ugroženim područjima. Zaključeno je da bi informacije iz terenskog pregleda Direktorata bile korisne Konsultantu za organizaciju obilaska lokacije, s obzirom na to da ju je Direktorat obavio u saradnji sa predstavnicima opština i lokalnih zajednica. Obilazak je organizovan u prisustvu predstavnika Direktorata za vode i predstavnika opština Gusinje, Plav, Andrijevića, Berane i Bijelo Polje. Glavni zaključci donijeti nakon uvida u postojeće stanje inundacije rijeka Lim i Grnčar jeste da se postojeće loše stanje u pogledu stabilnosti rječnog korita, smanjeni kapacitet oticanja segmenata rječnog korita i ugroženost okolnih područja tokom kišne sezone su uglavnom proizvod sljedećih faktora:
 - Nepostojanje objekata za uređenje rijeka za upravljanje režimom toka i sprečavanje i ublažavanje poplava u cijeloj oblasti projekta;
 - Eksploatacija rječnih nanosa dozvoljena u skladu s postojećim propisima obavlja se bez odgovarajuće projektne dokumentacije kojom bi se jasno utvrdile obaveze i ograničenja za koncesionare u cilju sprečavanja degradacije rječnih korita. Dodatni problem predstavlja nepostojanje djelotvorne kontrole i sankcionisanja nedozvoljenih radova. Odlaganje materijala za kojim je niska potražnja na tržištu (grube frakcije proizvedene separacijom pijeska) obavlja se proizvoljno, odnosno, na način koji najviše odgovara koncesionarima. Uobičajena je praksa da se mijenja osnovni tok rijeke novim napravljenim minor koritom kako bi se olakšao pristup mehanizaciji;
 - Dokumentacija projekta nije primjerena u smislu svođenja na najmanju moguću mjeru uticaja na režim sedimenta koji za rezultat ima degradaciju rječnog toga nizvodno od lokacije koncesione djelatnosti. Količine i vrste nanosa koji se mogu eksploatirati uglavnom nijesu utvrđene na osnovu odgovarajućih ispitivanja;
 - Prisutna je i protivzakonita eksploatacija nanosa.
 - b. Obilazak druge lokacije obavljen je sa predstavnicima MPRR Crne Gore u svim opštinama obuhvaćenim projektom (Plav, Gusinje, Andrijevića, Bijelo Polje i Berane) radi predstavljanja preliminarnih projekata,

koji su u tom trenutku bili u fazi izrade, i razmatranje liste lokacija odabranih za dalju izradu glavnih projekata. Obilazak lokacije obavljen je u periodu od 17-18. aprila 2019. godine.

- c. Treći obilazak lokacije obavljen je sa predstavnicima Svjetske banke, MPRR Crne Gore i ciljnih opština. Cilj ovog obilaska lokacije bio je da se predstave detalji preliminarnih projekata predstavnicima SB i da se da pregled inicijalno odabranih lokacija za izradu glavnih projekata. Obilaskom su obuhvaćene opštine Plav, Gusinje, Andrijevića i Bijelo Polje i obavljen je u periodu od 30-31. maja 2019. godine.
- 3 Sastanak na visokom nivou, uključujući predstavnike MPRR Crne Gore, SB, opština i novinare, organizovan je u Bijelom Polju 20. septembra 2019. godine u cilju predstavljanja tehničkih rješenja za lokacije odabrane za izradu glavnog projekta, uključujući 3D animacije izrađene za odabrane lokacije u Bijelom Polju, Beranama, Plavu i Gusinju.
- 4 Javnost je uključena u okviru postupka procjene uticaja na životnu sredinu za podprojekte u dvije opštine: Opštini Bijelo Polje i Opštini Berane. Kako je i popisano Zakonom o EIA, MPRR Crne Gore dostavilo je ovim opštinama zahtjev za procjenu potrebe izrade elaborata kako bi se utvrdilo da li je izrada EIA neophodna za podprojekte čije sprovođenje je planirano na teritoriji ove dvije opštine:
 - Opština Bijelo Polje - Podprojekat sanacija lijeve obale Lima na potezu od vatrogasne stanice do Limske ulice: U Opštini Bijelo Polje, postupak procjene potrebe izrade elaborata sproveden je u skladu sa Zakonom o EIA. Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj u Opštini Bijelo Polje obavijestio je javnost o postupku procjene preko lokalnih medija i objavio dokumentaciju o podprojektu. Dokumentacija o podprojektu objavljena je za zainteresovane strane u prostorijama Sekretarijata za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje i na internet stranici Opštine. Tokom ovog perioda, nijedna od zainteresovanih strana nije izvršila uvid u objavljena dokumenta. Nije bilo dostavljenih komentara iz lokalnih zajednica. Nakon revizije dokumentacije podprojekta i konsultovanja javnosti, 6. avgusta 2019. godine Sekretarijat za ruralni i održivi razvoj Opštine Bijelo Polje donio je odluku da izrada EIA nije neophodna za ovaj podprojekat.
 - Opština Berane - Podprojekat regulacije rijeke Lim na lokaciji Berane-urbano područje (zona): U Opštini Berane, postupak procjene potrebe izrade elaborata sproveden je u skladu sa Zakonom o EIA. Sekretarijat za komunalno-stambene poslove, saobraćaj i zaštitu životne sredine u Opštini Berane obavijestio je javnost o postupku procjene preko lokalnog medija (novine) 12. oktobra 2019 i objavio dokumentaciju o podprojektu. Dokumentacija o podprojektu dostupna je za zainteresovane strane u prostorijama Sekretarijata za komunalno-stambene poslove, saobraćaj i zaštitu životne sredine u Opštini Berane i na internet stranici Opštine. Zainteresovane strane mogu da dostave svoje komentare i mišljenja opštini do 21. oktobra 2019. godine. Nakon tog datuma, Sekretarijat će utvrditi da li je za ovaj podprojekat neophodna EIA.

4.1 Pouke o uključivanju zainteresovanih strana stečene u prethodnim projektima

Podrška Svjetske banke u ovom sektoru je ranije pružena fragmentarno i uglavnom na nacionalnom nivou, bez prekograničnih uticaja. Svjetska banka je dugogodišnji partner ovog regiona i dala je neizmjeran doprinos agendi za unapređenje znanja i podršku u donošenju odluka. Uloženo je mnogo rada u širok spektar istraživanja i dijaloga o politikama na različitim nivoima u zemljama sliva Save i Drine, i pružena tehnička pomoć u različitim sektorima, od 2007. godine. Međutim, ovi usitnjeni naponi nijesu za rezultat imali prijeko potrebnu platformu za kooperativno i održivo upravljanje i razvoj zajedničkih prirodnih resursa duž cijelog sliva. Da bi projekat bio prihvaćen i prilagodljiv, važno je da bude vidljiv. U cilju djelotvorne implementacije, potrebno je razmotriti projektne aktivnosti sa

zainteresovanim stranama u fazi pripreme i pokretanja aktivnosti, pouke izvučene tokom sprovođenja svake faze moraju se razmjenjivati.

5 IDENTIFIKACIJA I ANALIZA ZAINTERESOVANIH STRANA

5.1 Uvod

ESS10 prepoznaje dvije široke kategorije zainteresovanih strana: 1) strane pogođene projektom i 2) ostale zainteresovane strane. **Strane pogođene projektom** obuhvataju one koje će vjerovatno biti pogođene projektom zbog stvarnih uticaja (pozitivnih i negativnih) ili potencijalnih rizika po njihovo fizičko okruženje, zdravlje, bezbjednost, kulturološke prakse, dobrobit ili egzistenciju. Ove zainteresovane strane mogu obuhvatiti pojedince ili grupe, uključujući i direktne korisnike projekta i lokalne zajednice. To su pojedinci ili domaćinstva koja će najvjerovatnije zapaziti/osjetiti promjene zbog ekoloških i socijalnih uticaja projekta. Izraz "ostale zainteresovane strane" (OZP) odnosi se na: pojedince, grupe ili organizacije koje imaju interes u projektu, koji može biti rezultat lokacije projekta, njegovih karakteristika, njegovih uticaja ili pitanja koja se odnose na javni interes. Na primjer, ove strane mogu da obuhvate regulatore, državne službenike, privatni sektor, naučnu zajednicu, akademike, sindikate, organizacije žena, druge organizacije civilnog društva i kulturološke grupe.

5.2 Identifikacija i mapiranje zainteresovanih strana

Mapiranje zainteresovanih strana vrši se vertikalno (duž cijelog administrativnog prostora) i horizontalno (u okviru prostora pojedinca). Prvi korak obuhvata univerzalno mapiranje. Svaka grupa zainteresovanih strana ocijenjena je po svojem relativnom značaju i uticaju, počevši ocjenom od 1 do 5, pri čemu je mjerenje zasnovano na unakrsnom izračunavanju interesa i moći zainteresovanih strana. Zainteresovane strane od visokog (5*) i bitnog (4*) značaja su zainteresovane strane koje će biti uključene u sve aktivnosti uključivanja i koje zahtijevaju kontinuiranu i neprekidnu uključenost. To će pomoći u određivanju značaja za dalju analizu. Univerzalno mapiranje, interesovanje i relativan značaj prikazani su ispod.

Tabela 2: Kategorizacija zainteresovanih strana po području uticaja

Zainteresovane strane	Područje uticaja	Značaj *****
Državni nivo		
Ministarstvo finansija	Nadzor zajma	*****
Svjetska banka	Odobranje zajma, realizacija podrške iz sredstava zajma i praćenje poštovanja ugovora	****
Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Glavni partner SB za implementaciju projekta	*****
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Glavni organ u oblasti zaštite životne sredine i izdavanja građevinskih dozvola	*****
Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Glavni organ za ispitivanje potrebe za izradu EIA i izdavanje ekoloških saglasnosti	*****
JIP pri Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja	Upravljanje projektom, sprovođenje projekta, nadzor, izvještavanje, program implementacije, upravljanje ekološkim i socijalnim rizikom, upravljanje žalbama, implementacija i koordinacija SEP	*****
Jedinica za tehničku pomoć (TSU) Ministarstva finansija	Aktivnosti nabavke i finansijskog upravljanja	*****
Uprava za vode	Glavni organ za upravljanje vodama i izdavanje vodnih dozvola	*****
Mediji koji pokrivaju teritoriju cijele države (radio, tv, novine)	Omogućava šire i redovno informisanje u vezi sa projektom, obezbjeđuje njegovu vidljivost i olakšava uključivanje zainteresovanih strana	****

Zainteresovane strane	Područje uticaja	Značaj *****
Društvene mreže (Twitter, Facebook, itd.)	Omogućava šire i redovno informisanje u vezi sa projektom, obezbjeđuje njegovu vidljivost i olakšava uključivanje zainteresovanih strana	****
Lokalni nivo i nivo zajednice		
Lica pogođena otkupom zemljišta	Pogođena gubitkom imovine koji se može pripisati potrebama za realizaciju podprojekata	*****
Lica naseljena u oblasti obuhvaćenoj projektom	Pojedinci i domaćinstva koja će vjerovatno zapaziti promjene izazvane ekološkim i socijalnim uticajima podprojekata tokom njihove realizacije koje proističu iz građevinskih radova. Na ove strane pogođena projektom vjerovatno će uticati poremećaji izazvani povećanim saobraćajem projekta, uticajem građevinskih radova, itd. ali mogu imati i koristi od prilika za zapošljavanje povezanih s projektom.	*****
Lokalna samouprava (opštine, uključujući i resorne odsjeke: upravljanje zemljištem, privredni razvoj, zaštita životne sredine i lokalne zajednice)	Prva kontakt tačka, obavlja informisanje na terenu, distribuirala materijale u vezi s projektom, pomaže u organizovanju javnih tribina i rasprava, veza između ciljnih grupa i MPRR/JIP. Administrativno upravljanje postupkom otkupa zemljišta. Odgovoran za uspostavljanje mehanizma za žalbe za podprojekte, upravljanje i monitoring.	*****
Lokalni mediji (radio, tv, novine)	Omogućavaju šire i redovno informisanje u vezi sa projektom, obezbjeđuje njegovu vidljivost, olakšava uključivanje zainteresovanih strana na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou	*****
Obrazovne i naučne institucije, organizacije zajednice	Širenje znanja i istraživanja o najnovijim dostignućima u sektoru poljoprivrede	***

5.3 Pojedinci i grupe ugroženi/u nepovoljnom položaju

Pojedinci ili grupe ugroženi/u nepovoljnom položaju mogu biti nesrazmjerno pogođeni i ne biti u situaciji da iskoriste prilike koje nudi projekat zbog posebno otežanog pristupa i/ili razumijevanja informacija o projektu i njegovim ekološkim i socijalnim uticajima i strategijama ublažavanja. Za takve grupe postoji veća vjerovatnoća da će biti isključene iz procesa konsultovanja.

Projektna oblast obuhvata sela koja su u novije vrijeme često bila zahvaćena poplavama i klasifikovana su kao ugrožena zbog rizika od poplava. Pojedinci i grupe koji su dodatno posebno ugroženi/u nepovoljnom položaju u projektnoj oblasti obuhvataju "domaćinstva s niskim prihodima; žene; mlade; domaćinstva u kojima je nosilac žena; domaćinstva u kojima je nosilac domaćinstva starija osoba (starija od godina za penzionisanje) bez ijednog drugog člana domaćinstva koji donosi prihod; lica sa smanjenom pokretljivošću; ili lica s posebnim potrebama. Različite vrste barijera mogu uticati na kapacitet takvih grupa da artikuliraju svoje zabrinutosti i prioritete u vezi sa uticajima projekta. Za svaki podprojekat izvršiće se procjena ugroženosti kao dio pripreme projekta i iz nje će se izvući informacije i za

Plan raseljavanja, ako bude potreban, i za potrebu prilagođavanja metoda uključivanja i pristupa planiranih u ovom SEP kako bi se prevazišla svaka barijera uključivanju koja je rezultat ugroženosti.

5.4 Analiza zainteresovanih strana

Zainteresovane strane visokog i bitnog značaja (ocijenjene sa 5* i 4* u univerzalnom mapiranju) analizirane su u tabeli ispod. Analiza obuhvata postojeći status zainteresovane strane, zabrinutosti i pitanja pokrenuta tokom postupka konsultovanja, njihova očekivanja od projekta, značaj rizika od neispunjenih očekivanja i stvaranje uslova za ublažavanje tih rizika. Rizik zainteresovanih strana je umjeren zbog potrebe da se kroz cijeli period trajanja projekta koordinira sa više zainteresovanih strana.

Tabela 3: Analiza zainteresovanih strana prema nivou uključivanja

Podgrupa ⁷	Trenutni status	Zabrinutosti i pitanja	Očekivanja	Rizici	Potrebni uslovi
Državni nivo					
Ministarstvo finansija	Finansijsko upravljanje državnim budžetom, uključivanje državnih garancija, lica ovlašćena za vršenje isplata	Potencijalni limit za isplatu	Vođenje državnih garancije, izvršavanje Ugovora o zajmu u skladu s uslovima finansijskog ugovora	Umjeren	Objavljivanje nacrtu budžetskih dokumenata i analiza konačnih verzija dokumenata o finansijskom rezultatu
Svjetska banka	Odobranje zajma, podrška sprovođenju zajma, praćenje sprovođenja ugovora i postizanja razvojnih ciljeva projekta	Spremnost za realizaciju, djelotvornost, kašnjenja u isplatama	Poštovanje rokova za odobranje projekata i realizacija u skladu s ciljevima utvrđenim u projektnoj dokumentaciji.	Nizak	Odobranje zajma, Operativni priručnik projekta i druga posebna dokumenta za projekat koje pripremi Zajmoprimac, npr. JIP
MPPRR/JIP	Posjeduje iskustvo u projektima SB i ima iskustvo u sprovođenju Ekonomskog i socijalnog okvira SB.	JIP treba da bude primjereno kadrovski popunjena za upravljanje velikim projektima i podprojektima u okviru ESF.	Održavanje institucionalnih kapaciteta prilikom sprovođenja projekata koje finansira Svjetska banka u sektoru zaštite i sprečavanja poplava, angažovanje stručnog osoblja koje upravlja projektom na svim nivoima	Umjeren	U okviru MPPRR JIP čiji zaposleni posjeduju odgovarajuću stručnost u oblasti upravljanja projektom, finansijskog upravljanja, mjera ekološke i socijalne zaštite, monitoringa i evaluacije, izgradnja kapaciteta MPPRR/JIP tokom cijelog perioda implementacije projekta
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Iskustvo u izdavanju građevinskih dozvola	Kašnjenja u izdavanju dozvola zbog nepotpunih zahtjeva za izdavanje dozvole	Održavanje nivoa efikasnosti i saradnje tokom postupka izdavanja dozvola kako bi se izbjegla kašnjenja	Umjeren	Pravovremena komunikacija sa JIP o neophodnoj dokumentaciji koja će se dostaviti uz zahtjev za izdavanje dozvole

⁷Podgrupe na lokalnom nivou i nivou zajednice nijesu isključive i može doći do više preklapanja (npr. mlade žene, poljoprivredni proizvođači, koje žive u nepovoljnom području dobiće dodatne poene za kriterijume selekcije za sve tri odlike (rod, starost i lokacija))

Podgrupa ⁷	Trenutni status	Zabrinutosti i pitanja	Očekivanja	Rizici	Potrebni uslovi
Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	Iskustvo u izdavanju ekoloških saglasnosti i postupaka EIA	Kašnjenja u izdavanju dozvola zbog nepotpunih zahtjeva za izdavanje dozvole	Održavanje nivoa efikasnosti i saradnje tokom postupka izdavanja dozvola i EIA kako bi se izbjegla kašnjenja	Umjeren	Pravovremena komunikacija sa JIP o neophodnoj dokumentaciji koja će se dostaviti uz zahtjev za izdavanje dozvole
Uprava za vode	Iskustvo u izdavanju vodnih dozvola	Kašnjenja u izdavanju dozvola zbog nepotpunih zahtjeva za izdavanje dozvole	Održavanje nivoa efikasnosti i saradnje tokom postupka izdavanja dozvola i EIA kako bi se izbjegla kašnjenja	Umjeren	Pravovremena komunikacija sa JIP o neophodnoj dokumentaciji koja će se dostaviti uz zahtjev za izdavanje dozvole
Jedinica za tehničku pomoć (TSU) Ministarstva finansija	Aktivnosti nabavke i finansijskog upravljanja u TSU, iskustvo u sprovođenju projekata koje finansira SB	Potencijalno nedovoljan broj zaposlenih koji bi upravljali sa više projekata SB istovremeno	Uspostavljanje i održavanje odlične komunikacije i koordinacije sa MPRR/JIP i drugim relevantnim partnerima	Umjeren	Projekat će ojačati kapacitet TSU angažovanjem dodatnog fiducijarnog osoblja, po potrebi
Lokalni nivo i nivo zajednice					
Lokalna samouprava (opštine, uključujući i resorne odsjeke: upravljanje zemljištem, privredni razvoj, zaštita životne sredine i lokalne zajednice)	Neujednačeno iskustvo u projektima SB i sprovođenju Ekonomskog i socijalnog okvira SB.	Primjeren i pravovremen odgovor na zahtjeve za sprovođenje mjera projektovanih u ESMF, SEP, PRF, RP, itd.	Održavanje odlične komunikacije i koordinacije sa MPRR/JIP	Umjeren	Pravovremen početak uključivanja i integracije MPRR/JIP u procese projekta

5.5 Rodna analiza, aktivnosti i indikatori

Intervencije predložene projektom neće za rezultat imati sve planirane ekonomske i socijalne koristi ukoliko svi članovi ciljnih populacija i krajnji korisnici, bez obzira na rod, ne mogu da učestvuju u postupku donošenja odluka i imaju pristup unaprijeđenim objektima. U konsultacije u okviru podprojekata aktivno će se uključiti članovi zajednice, bez obzira na rod, kako bi se obezbijedilo djelotvorno učešće javnosti. Istovremeno, rezultati anketiranja preduzeća pokazali su da preduzeća na čijem su čelu žene imaju veće logističke troškove od preduzeća kojima rukovode muškarci. Priroda ove razlike, u mjeri u kojoj se odnosi na sliv rijeke Save, dodatno će se ispitivati tokom pripreme faze 2, kako bi se bolje razumjele potrebe i izloženost riziku preduzeća kojima rukovode žene i kako bi se promovisala interakcija između ovih preduzeća i uprava riječnih luka u koridoru rijeke Save. U CPF za Crnu Goru za period fiskalnih godina 2016-2020, istaknut je jedan broj rodnih razlika koje bi mogle biti predmet razmatranja srazmjerno mogućnostima projekta. Rodni jaz u učešću radne snage je veliki, posebno u ruralnim područjima. Učešće žena starijih od 15 godina u radnoj snazi u Crnoj Gori iznosi 46%, u poređenju sa 60% muškaraca. Ekonomska neaktivnost posebno je visoka kod žena sa završenom osnovnom školom ili manje od toga, kod nacionalnih manjina i starijih žena. Generalno gledano, žene provode više vremena nego muškarci brinući se za porodicu i djecu, što umanjuje njihove prilike za učešće na tržištu rada zbog nepostojanja alternativnih mogućnosti čuvanja djece⁸.

Projekat će promovisati pristup prilikama za zapošljavanje i pružanje usluga. U oblasti cilja pružanja podrške razvoju efikasnijeg tržišta zemljišta i nekretnina, zapaža se da su nekretnine gotovo uvijek registrovane na muškarce, što ženama u domaćinstvu otežava da učestvuju u raspodjeli koristi i donošenju odluka u pogledu raseljavanja. Razvojni ciljevi projekta (PDO) pokazuju rodno razvrstane brojeve koji se odnose na ljude imaju koristi od mjera za unapređenje zaštite od poplava.

5.6 Povećanje broja zainteresovanih strana

Za Projekat će biti zainteresovana preovlađujuća grupa ljudi i ekonomski diferenciranih grupa na različitim nivoima. Moguće je da će biti neophodno da se za potrebe Projekta ponovo razmotri spisak zainteresovanih strana i provjeri da li postoji potreba za širenjem spiska i uključivanjem drugih aktera tokom trajanja projekta. To će biti olakšano ako se ispuni ispod navedeni upitnik o povećanju broja zainteresovanih strana na bitnim tačkama sprovođenja Projekta (npr, nakon prvog poziva za podnošenje predloga, srednjoročno, bitne promjene projekta, itd.). Potencijalno ažuriranje biće dio segmenta monitoringa i evaluacije (M&E) Projekta.

Table4:Upitnik o povećanju broja zainteresovanih strana i potrebi ažuriranja

UPITNIK O POVEĆANJU BROJA ZAINTERESOVANIH STRANA I POTREBI AŽURIRANJA	
☐ DA ☐ NE Ako je odgovor "Ne" Projekat treba da proširi spisak zainteresovanih strana	Da li je postojeći spisak usmjeren na relevantne zainteresovane strane koje su važne za naše sadašnje i buduće napore? (Odgovori treba da se zasnivaju na poznavanju Projekta, povratnim informacijama i podnijetim žalbama koje se odnose na neadekvatan rad na terenu, i povratnim informacijama dobijenim od savjetodavnih službi i tehničke službe tokom njihovog uključivanja)
☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor "Ne", treba opet razmotriti procjenu potreba ili napraviti dodatnu procjenu, a spisak zainteresovanih strana opet razmotriti.	Da li zaista znamo odakle dolaze zainteresovane strane, šta oni žele, da li bi bili zainteresovani da se uključe u projekat, i zašto? (Odgovori treba da budu zasnovani na tome koliko često se zainteresovane strane obraćaju preko kanala komunikacije koji nijesu onih obuhvaćeni Projektom, uz sugestiju da se uključe grupe ili prihvatljive aktivnosti itd.)

⁸Okvir partnerstva za Crnu Goru (CPF) za period 2016-2020, Svjetska banka, 24 maj 2016

UPITNIK O POVEĆANJU BROJA ZAINTERESOVANIH STRANA I POTREBI AŽURIRANJA	
☐ Da ☐ Ne <i>Ako je odgovor "Ne", treba ponovo razmotriti spisak zainteresovanih strana, kao i kriterijume za prijem i evaluaciju</i>	<p>Da li je sadašnja strategija uključivanja adekvatno fokusirana na potencijalne korisnike Projekta iz osjetljivih grupa?</p> <p><i>(Odgovori treba da se zasnivaju na evidenciji uključivanja zainteresovanih strana, rodno razvrstanih, i na žalbama koje su podnijele žene a odnose se na nedovoljnu uključenost i/ili pristup koristima od Projekta)</i></p>

5.7 Planirane aktivnosti za uključivanje zainteresovanih strana

Aktivnosti usmjerene na uključivanje zainteresovanih strana treba da konkretnim grupama zainteresovanih strana pruže relevantne informacije i prilike da iskažu svoje stavove o pitanjima koja su za njih važna. Tabela ispod prikazuje aktivnosti na uključivanju zainteresovanih strana koje su predviđene Projektom. Vrste aktivnosti i njihova učestalost prilagođeni su u odnosu na tri glavne faze projekta:

1. priprema RAP, sprovođenje, i projektovanje;
2. izgradnja;
3. faza nakon izgradnje i faza rada.

Detaljnije objašnjenje metoda koji se koriste za uključivanje zainteresovanih strana uključeno je u Poglavlje 6 ovog SEP.

Tabela 5: Pregled predloženih strategija konsultovanja

Faza projekta	Ciljne zainteresovane strane	Tema/teme za uključivanje	Metoda/metode koje se koriste	Lokacija/dinamika	Odgovornost
Priprema i sprovođenje RAP, SEP, LMP i ESMP ; detaljni projekat	Strane pogođene projektom <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lica pogođena otkupom zemljišta; ▪ Lica naseljena u oblasti obuhvaćenoj projektom; ▪ Ugrožena domaćinstva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Pomoć u prikupljanju zvaničnih dokumenata za brzu registraciju zemljišta ▪ Stope i metodologije naknada ▪ Obuhvat i obrazloženje projekta; ▪ E & S principi projekta; ▪ Raseljavanje i mogućnosti za ponovno uspostavljanje izvora egzistencije; ▪ Postupak mehanizma za žalbe, ▪ Potencijalan priliv radne snage koji je rezultat građevinskih radova ▪ Podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju ▪ Zaštita zdravlja i bezbjednosti zajednice ▪ Ekološki i socijalni rizici (pored raseljavanja) i mjere ublažavanja ▪ Postupak za upravljanje radom (koji se primjenjuju na projekat) za potencijalne tražioce posla. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Javni sastanci, obuke/okrugli stolovi, posebni sastanci za žene i ugrožene grupe; ▪ Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook; ▪ Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, poster, flajeri, internet stranice ▪ Informativne službe - u opštinama i JIP; ▪ Mehanizam za žalbe ▪ LPP anketa - prije završetka raseljavanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sastanci kojim se obilježava početak realizacije projekta u opštinama; ▪ Mjesečni sastanci u pogođenim opštinama i selima; ▪ Anketiranje LPP u pogođenim selima; ▪ Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); ▪ Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama; ▪ Konsultant za RAP; ▪ Opštinska Komisija za žalbe.
	Ostale zainteresovane strane (eksterne) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opštine ▪ Služba katastra ▪ Uprava za nekretnine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Registracija zemljišnih parcela; ▪ Raseljavanje i mogućnosti za ponovno uspostavljanje izvora egzistencije; ▪ Obuhvat projekta, obrazloženje i E & S principi; ▪ Postupak mehanizma za žalbe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Susreti lica u lice; ▪ Zajednički javni sastanci/sastanci zajednice sa LPP. 	Nedjeljno (po potrebi)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama; ▪ Konsultant za RAP.

Faza projekta	Ciljne zainteresovane strane	Tema/teme za uključivanje	Metoda/metode koje se koriste	Lokacija/dinamika	Odgovornost
	Ostale zainteresovane strane (eksterne) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Štampa i mediji; ▪ NVO; ▪ Privreda i privredna društva; ▪ Organizacije radnika; ▪ Akademske institucije; ▪ Ministarstva; ▪ Službe lokalne samouprave (opština); ▪ Opšta javnost, turisti, tražioci posla 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Postupak mehanizma za žalbe; ▪ Obuhvat projekta, obrazloženje i E & S principi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Javni sastanci, obuke/radionice; ▪ Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook, ▪ Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, poster, flajeri, PR paketi, internet stranice; ▪ Informativne službe - u opštinama i JIP; ▪ Mehanizam za žalbe; ▪ Obilasci lokacija projekta za predstavnike medija, lokalne zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sastanci kojim se obilježava početak realizacije projekta; ▪ Mjesečni sastanci u pogođenim opštinama i selima; ▪ Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); ▪ Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.
	Ostale zainteresovane strane (spoljne) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ostali resori Vlade od kojih je potrebno dobiti dozvole/saglasnosti; ▪ Ostali investitori koji zavise od ili se nalaze u blizini projekta i njihovi finansijeri 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacije o projektu - obuhvat i obrazloženje i E & S principi; ▪ Aktivnosti koordinacije; ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Postupak mehanizma za žalbe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Susreti lice u lice; ▪ Pozivi za javne sastanke/sastanke zajednice 	Po potrebi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.
	Ostale zainteresovane strane (interne) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ostali zaposleni JIP; ▪ Konsultanti za nadzor; ▪ Izvođači, podizvođači, pružaoci usluga, dobavljači i njihovi radnici 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacije o projektu - obuhvat i obrazloženje i E & S principi; ▪ Obuka na temu ESIA i drugih pripremnih planova; ▪ Postupak mehanizma za žalbe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Susreti lice u lice; ▪ Pozivi za javne sastanke/sastanke zajednice 	Po potrebi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.
<i>Izgrađnja (mobilizacija)</i>	Strane pogođene projektom	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak otkupa zemljišta (registracija zemljišta; iznosi naknada i metodologija; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Javni sastanci, obuke/okrugli stolovi, posebni sastanci za žene i ugrožene 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mjesečni/kvartalni sastanci u svim pogođenim opštinama i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S))

Faza projekta	Ciljne zainteresovane strane	Tema/teme za uključivanje	Metoda/metode koje se koriste	Lokacija/dinamika	Odgovornost
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lica pogođena otkupom zemljišta; ▪ Lica naseljena u oblasti obuhvaćenoj projektom; ▪ Ugrožena domaćinstva 	<p>ponovo uspostavljanje izvora egzistencije)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak mehanizma za žalbe; ▪ Uticaj na zdravlje i sigurnost (mjere sigurnosti u smislu građevinskih radova) ▪ Prilike za zapošljavanje; ▪ Zabrinutosti u pogledu zaštite životne sredine; ▪ Podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju 	<p>grupe; posebne aktivnosti informisanja LPP</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook; ▪ Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, posteri, flajeri, internet stranice ▪ Informativne službe - u opštinama i JIP; ▪ Mehanizam za žalbe ▪ Anketiranje građana/LPP - nakon završetka raseljavanja i/ili građevinskih radova 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ selima u kojima su građevinski radovi u toku; ▪ Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); ▪ Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama; ▪ Nadzor i konsultanti za RAP; ▪ Izvođači/podizvođači; ▪ NVO/treneri; ▪ Opštinska Komisija za žalbe.
	<p>Ostale zainteresovane strane (eksterne)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opštine ▪ Služba katastra ▪ Uprava za nekretnine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Registracija zemljišnih parcela; ▪ Raseljavanje i mogućnosti za ponovno uspostavljanje izvora egzistencije; ▪ Obuhvat projekta, obrazloženje i E & S principi; ▪ Postupak mehanizma za žalbe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Susreti lica u lice; ▪ Zajednički javni sastanci/sastanci zajednice sa LPP 	<p>Nedjeljno (po potrebi)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama; ▪ Nadzor i konsultanti za RAP; ▪ Izvođači/podizvođači.
	<p>Ostale zainteresovane strane (eksterne)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Štampa i mediji; ▪ NVO; ▪ Privreda i privredna društva; ▪ Organizacije radnika; ▪ Akademske institucije; ▪ Ministarstva; ▪ Službe lokalne samouprave (opština); ▪ Opšta javnost, turisti, tražioci posla 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacije o projektu - obuhvat i obrazloženje i E & S principi; ▪ Aktivnosti koordinacije; ▪ Postupak otkupa zemljišta; ▪ Uticaj na zdravlje i bezbjednost; ▪ Prilike za zapošljavanje; ▪ Zabrinutosti u pogledu zaštite životne sredine; ▪ Postupak mehanizma za žalbe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Javni sastanci, obuke/radionice; ▪ Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook; ▪ Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, posteri, flajeri, PR paketi, internet stranice; ▪ Informativne službe - u opštinama i JIP; ▪ Mehanizam za žalbe; ▪ Obilasci lokacija projekta za predstavnike medija, lokalne zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mjesečni/kvartalni sastanci u svim pogođenim opštinama i selima u kojima su građevinski radovi u toku; ▪ Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); ▪ Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) ▪ Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.

Faza projekta	Ciljne zainteresovane strane	Tema/teme za uključivanje	Metoda/metode koje se koriste	Lokacija/dinamika	Odgovornost
	<p>Ostale zainteresovane strane (interne)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ostali zaposleni JIP; Konsultanti za nadzor; Izvođači, podizvođači, pružaoci usluga, dobavljači i njihovi radnici 	<ul style="list-style-type: none"> Informacije o projektu - obuhvat, obrazloženje i E & S principi; Obuka na temu ESIA i drugih pripremnih planova; Postupak mehanizma za žalbe 	<ul style="list-style-type: none"> Susreti lice u lice; Obuke/radionice; Pozivi za javne sastanke/sastanke zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> Po potrebi 	<ul style="list-style-type: none"> JIP (Konsultanti za ekološka i socijalna pitanja (E&S)); Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama; Nadzor i konsultanti za RAP; Izvođači/podizvođači;
<p><i>Faza nakon izgradnje i faza rada (u toku trajanja projekta i trajanja garantnog roka)</i></p>	<p>Strane pogođene projektom</p> <ul style="list-style-type: none"> Lica pogođena otkupom zemljišta; Lica naseljena u oblasti obuhvaćenoj projektom; Ugrožena domaćinstva 	<ul style="list-style-type: none"> Zadovoljstvo aktivnostima uključivanja i mehanizmom za upravljanje žalbama; Postupak mehanizma za žalbe; Mjere zaštite zdravlja i bezbjednosti zajednice tokom faze rada; Pristup kompenzacijama za raseljavanje i završetak prenosa vlasništva zemlje (za LPP koji to još nijesu primili, ako ih ima) 	<ul style="list-style-type: none"> Javni sastanci, obuke/radionice, pojedinačne aktivnosti informisanja za LPP Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook; Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, poster, flajeri, internet stranice Informativne službe - u opštinama i JIP; Mehanizam za žalbe Anketiranje LPP - nakon završetka raseljavanja 	<ul style="list-style-type: none"> Sastanci u pogođenim opštinama i selima (polugodišnje); Anketiranje građana/LPP u pogođenim selima; Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano) 	<ul style="list-style-type: none"> JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.
	<p>Ostale zainteresovane strane (eksterne)</p> <ul style="list-style-type: none"> Štampa i mediji; NVO; Privreda i privredna društva; Organizacije radnika; Akademске institucije; Ministarstva; Službe lokalne samouprave (opština); Opšta javnost, turisti, tražioci posla 	<ul style="list-style-type: none"> Postupak mehanizma za žalbe; Mjere zaštita zdravlja i bezbjednosti zajednice tokom faze rada. 	<ul style="list-style-type: none"> Javni sastanci, obuke/radionice; Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža - Facebook; Objavljanje informacija pisanim putem - brošure, poster, flajeri, PR paketi, internet stranice; Informativne službe - u opštinama i JIP; Mehanizam za žalbe; Obilasci lokacija projekta za predstavnike medija, lokalne zajednice. 	<ul style="list-style-type: none"> Sastanci u pogođenim opštinama (polugodišnje); Komunikacija preko mas-medija/društvenih mreža (po potrebi); Informativne službe, uz brošure/postere u pogođenim opštinama (kontinuirano) 	<ul style="list-style-type: none"> JIP (Konsultant za ekološka i socijalna pitanja (E&S)) Služba nadležna za otkup zemljišta u opštinama.

6 PROGRAM UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

Za uključivanje zainteresovanih strana predložene su razne aktivnosti kako bi se obezbijedilo razumijevanje i sadržajne konsultacije u vezi sa projektnim aktivnostima. Rad na terenu i aktivnosti zainteresovanih strana uzeće u obzir rodna pitanja i imati u vidu obaveze žena nakon radnog vremena. Ciljne poruke treba da podstaknu učešće žena iz područja koja se suočavaju s rizikom od poplava, i da ukažu na odlike projekta koje su osmišljene kao odgovor na njihove potrebe i time povećaju njihov pristup koristima koje Projekat donosi.

6.1 Detalji o metodama uključivanja koje treba primijeniti

6.1.1 Projektne metode rada na terenu

Na samom početku realizacije projekta, JIP će organizovati sastanke kojima se obilježava početak realizacije projekta u svakoj opštini u kojoj se nalaze lokacije podprojekata identifikovane u fazi procjene. Takva praksa će se nastaviti i kasnije, kad god se postigne dogovor o izradi novih pod-projekata. Prilikom organizovanja sastanaka sa zajednicom/sastanaka senzibilizacije u svim naseljima tokom cjelokupnog trajanja projekta JIP će se oslanjati na podršku predmetnih opština. Sastanci kojima se obilježava početak realizacije projekta biće prvi korak u pripremnim aktivnostima pod-projekta. Projekat predviđa da se uoči ovih sastanaka organizuje ciljni rad na terenu sa ženama i ugroženim grupama s ciljem da se obezbijedi njihova zastupljenost u aktivnostima uključivanja.

6.1.2 Komunikacija putem mas-medija/društvenih mreža

JIP će angažovati specijalistu za socijalna pitanja koji će, između ostalog, pružati pomoć JIP u objavljivanju i širenju informacija i komunikaciji s lokalnim stanovništvom. Za komunikaciju će se koristiti mediji koji budu ocijenjeni kao podesni za određenu zajednicu, imajući u vidu vrstu i osjetljivost zainteresovanih strana.

6.1.3 Materijali za komunikaciju

Pisane informacije biće dostavljane javnosti preko niza materijala za komunikaciju, uključujući brošure, flajere, postere itd. PR kit biće posebno osmišljen i dostavljen i u štampanom i elektronskom formatu. JIP će takođe redovno ažurirati svoju internet stranicu (najmanje kvartalno) ključnim ažuriranim informacijama o Projektu i izvještajima o učinku projekta u pogledu ekoloških i socijalnih pitanja, i na engleskom i na crnogorskom jeziku. Internet stranica će pružati i informacije o žalbenom mehanizmu za projektat (vidjeti sljedeći pod-odjeljak).

6.1.4 Žalbeni mehanizam

U skladu sa zahtjevima ESS10 Svjetske banke, za Projekat će biti uspostavljen poseban žalbeni mehanizam. Izradiće se namjenski materijal (pamfleti o žalbenom mehanizmu, poster) kako bi se lokalno stanovništvo lakše upoznao s kanalima i procedurama za podnošenje žalbi. Biće izrađen i vodič/priručnik za žalbe, i u svakoj pogođenoj opštini i pogođenom selu biće postavljene kutije za predloge. Da bi se žalbe mogle pratiti, planira se razvoj namjenskog informacionog sistema/baze podataka za upravljanje žalbenim mehanizmom. Odbori za žalbeni mehanizam na opštinskom nivou imaju koristi od obuka o tome kako da primaju žalbe, odgovaraju na njih, postupaju s njima i okončavaju žalbe u skladu s najboljim međunarodnim praksama. Interna obuka na temu žalbenog mehanizma biće organizovana za osoblje opštine i izvođača. Internet stranica JIP pružiće jasne informacije o tome kako svaka zainteresovana strana može da dostavi povratne informacije, pitanja, komentare, razloge za zabrinutost i žalbe, a postojaće i mogućnost da se žalbe podnesu elektronskim putem. Pružiće i informacije o načinu rada odbora za žalbe, kako u smislu postupka, tako i u pogledu rokova.

6.1.5 Službe za informisanje

U prostorijama svake pogođene opštine u kojima je moguće organizovati sastanke posvećene projektu i razmjenjivati informacije o projektu sa pogođenim licima i drugim zainteresovanim stranama, JIP će formirati informacione punktove. Informacioni punkt pružaće lokalnom stanovništvu informacije o aktivnostima uključivanja zainteresovanih strana, nove informacije o građevinskim radovima, kontakt podatke za JIP. Na tim punktovima biće dostupne brošure i flajeri o različitim ekološkim i socijalnim pitanjima povezanim s Projektom.

6.1.6 Anketiranje građana/LPP i povratne informacije

Šest mjeseci nakon svakog sastanka kojim se obilježava početak implementacije projekta, JIP će sprovesti anketu o zadovoljstvu zainteresovanih strana, na osnovu uzorka, i na taj način prikupiti povratne informacije o:

- procesu uključivanja i kvalitetu i djelotvornosti metoda
- nivou uključenosti u proces uključivanja
- kvalitetu komunikacije i dijaloga s internim zainteresovanim stranama (JIP, Izvođači, žalbeni mehanizam, itd.) tokom izvođenja građevinskih radova.

Rezultati ankete podstaci će dobijanje povratnih informacija o djelotvornosti projektnih aktivnosti koje će se koristiti za unapređenje nivoa komunikacije. Time će se omogućiti da JIP identifikuje potencijalne probleme s projektima koji se tiču pristupa i sprovođenja odgovarajućeg programa grantova i djelotvornost savjetodavnih usluga. Podaci iz ankete biće razvrstani prema starosti, polu i lokaciji. Rezultati ankete s predloženim korektivnim mjerama biće objavljeni na internet stranici JIP i razmotreni na konsultativnim sastancima.

6.1.7 Obuke i radionice

Obuka na temu čitavog niza ekoloških i socijalnih pitanja biće pružena svim zaposlenima izvođača i, ako je moguće, zainteresovanim stranama u lokalnoj samoupravi. Ova pitanja obuhvatiće i senzibilizaciju o riziku od rodno zasnovanog nasilja.

6.1.8 Predložena strategija za uključivanje stavova ugroženih grupa

Projekat preduzeti posebne mjere kojima se obezbjeđuje da ugrožene grupe i grupe u nepovoljnom položaju imaju jednake prilike za pristup informacijama, davanje povratnih informacija, ili podnošenje žalbi. Uključivanje specijalista za socijalna pitanja pomoći će da se obezbijedi proaktivni pristup radu na terenu prema svim grupama stanovništva. Obuka i sastanci s ciljem podizanja svijesti biće održavani više u selima nego u opštinskim centrima kako bi se obezbijedilo masovnije učešće ciljne populacije. Biće posebno organizovani sastanci fokus grupa ili pojedinačni konsultativni sastanci posvećeni osjetljivim grupama kako bi se procijenjivali njihovi stavovi i zabrinutosti; biće uključene i romske zajednice, domaćinstva i pojedinci, a cilj je da budu identifikovane kumulativno sve ranjivosti koje potiču od njihovog otuđenja iz zajednice i integracije koja je u toku, i uticaji koji se mogu pripisati projektu.

6.2 Objavljivanje informacija

Koristiće se internet stranice Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR ili JIP)(<http://www.minpolj.gov.me/ministarstvo>) i svaka predmetna opština će objavljivati projektnu dokumentaciju, uključujući i dokumentaciju o ekološkim i socijalnim učincima i na crnogorskom i na engleskom jeziku JIP će kreirati posebnu internet stranicu za Projekat na svojem postojećem sajtu. Svi budući izvještaji Projekta koji se odnose na ekološka i socijalna pitanja, koji su navedeni u odjeljcima iznad, biće objavljeni na toj internet stranici. Ažurirani podaci za Projekat (uključujući novosti o građevinskim aktivnostima i relevantni podaci o životnoj sredini i socijalni podaci) takođe će biti postavljeni na početnu stranicu sajta MPRR. Na sajtu će se nalaziti i vodič, pisan jednostavnim

jezikom, za terminologiju koja se koristi u ekološkim i socijalnim izvještajima ili u dokumentima. Sve informativne brošure/flajeri biće postavljeni na internet stranicu. Detalji o žalbenom mehanizmu u okviru Projekta biće postavljeni na sajt JIP, uključujući formular za podnošenje žalbi elektronskim putem. Podaci za kontaktiranje JIP, imenovanog izvođača ili imenovanih izvođača, imenovanog konsultanta za nadzor, žalbeni mehanizam biće dostupni na internet stranici. JIP će ažurirati i redovno održavati internet stranicu (najmanje kvartalno). Osim toga, JIP će kreirati i namjensku Fejsbuk stranicu za strane pogođene projektom i druge zainteresovane strane.

6.3 Evidencija uključivanja zainteresovanih strana

JIP će voditi i objaviti evidenciju uključivanja zainteresovanih strana (Stakeholder Engagement Log - SEL) kao dokumentovani zapis svih aktivnosti uključivanja, uključujući grupe i pojedinačne sastanke, planirane ili spontane sastanke, zvanične i nezvanične, telefonske razgovore, razmjene dopisa itd. Svaki unos u evidenciju sadržaće podatke o uključenim zainteresovanim stranama, datum, vrijeme i mjesto sastanka / metod komunikacije, kratak opis pitanja koja su razmatrana, prikupljene informacije, rezime dobijenih povratnih informacija, ako ih ima i, kratak opis načina koji su povratne informacije uzete u obzir, ili razlozi zbog kojih nijesu. Evidencija može biti praćena multimedijalnim (foto, video) zapisima sa sastanaka ukoliko ih ima, i pisanim dokumentima koji su razmatrani ili izdati u vezi s uključivanjem.

SEL će biti važan instrument koji će omogućiti pregled ključnih faza uključivanja, i aktivnosti unutar tih faza, čime će se olakšati monitoring SEP, sprovođenje pod-projekata i plana raseljavanja, povratne informacije o procesu raseljavanja, evaluaciju osnaživanja projektom pogođenih lica prilikom dogovora o paketima kompenzacije koji su planirani u Okviru plana za raseljavanje i posebnim planovima vezanim za pod-projekat.

SEL će upravljati specijalista za socijalna pitanja u JIP.

6.4 Prekogranična komunikacija

Viši cilj Programa integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine (SDIP) jeste da se olakša saradnja u oblasti integrisanog upravljanja prekograničnim vodnim resursima i razvoj duž koridora rijeka Save i Drine. Državni organi svake pribrežne zemlje dogovaraće se i izraditi plan upravljanja rječnim slivom i operativni integrisani sistem upravljanja podacima, davaće informacije za donošenje odluka i dogovoriće se o platformi za uspostavljanje/operativnost prekogranične saradnje.

7 ORGANIZACIJA SPROVOĐENJA I INSTITUCIONALNA ANALIZA ZA UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA

7.1 Napori koji se ulažu u realizaciju projekta na osnovu stečenih pouka

Projekat prepoznaje da je profil zainteresovanih strana prilično različit, kao i njihova očekivanja i kapacitet da se povezuju s projektom. Način na koji je projekat osmišljen kao i institucionalni aranžmani omogućavaju ublažavanje rizika od socijalnog isključivanja i predstavljaju vrste aktivnosti i pristupa koje treba primijeniti na vjerovatna ograničenja koja iz toga proizilaze. Ovaj projekat biće zasnovan na ranom angažovanju i održavanju dijaloga kao opšteg uzora, kao i u saradnji sa lokalnim zajednicama, naročito tokom priprema i sprovođenja planova raseljavanja koji su prilagođeni predmetnoj lokaciji.

7.2 Uloge i odgovornosti

Uključivanjem zainteresovanih strana koordiniraće i rukovodiće JIP uz podršku specijaliste za socijalna i ekološka pitanja. JIP će blisko saradivati s drugim ključnim akterima – lokalnim samoupravama (uz uključenje nadležnih organizacionih jedinica), savjetodavnim službama i lokalnim nevladinim organizacijama. Uloge i odgovornosti ovih aktera/zainteresovanih strana date su u tabeli ispod.

Tabela 6: Odgovornosti ključnih aktera/zainteresovanih strana za sprovođenje SEP

ZAINTERESOVANA STRANA	ODGOVORNOSTI
JIP (Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Planiranje, sprovođenje i praćenje SEP aktivnosti; ▪ Vođenje i koordiniranje aktivnosti zainteresovanih strana prilikom aktivnosti uključivanja; ▪ Prikupljanje povratnih informacija od zainteresovanih strana preko regionalnih radionica, anketa o zadovoljstvu i bilateralnim sastancima, ▪ Upravljanje žalbenim mehanizmom na nivou Projekta, redovno obavještanje o žalbama kroz izvještaje o monitoringu, ▪ Izgradnja kapaciteta partnera koji učestvuju u sprovođenju – lokalnih samouprava i žalbenog mehanizma – u pogledu ESF standarda za uključivanje zainteresovanih strana i njegovim implikacijama; ▪ Upravljanje nacionalnim bazama podataka za žalbeni mehanizam i podnošenje kvartalnih izvještaja o sadržaju i broju žalbi, i ▪ Nadzor/monitoring pod-projekata i uključivanje zainteresovanih strana.
Lokalne samouprave	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rukovođenje aktivnostima uključivanja zainteresovanih strana na nivou opštine i zajednice tokom postupka otkupa zemljišta i građevinskih radova; ▪ Koordinacija s JIP u pogledu rada na terenu; ▪ Lokalna kontakt tačka za žalbeni mehanizam; ▪ Postupanje po žalbama; ▪ Objavljivanje svih dokumenata, distribucija informativnog materijala, po potrebi; ▪ Podrška organizaciji regionalnih radionica za zainteresovane strane s ciljem da se predstavi napredak ostvaren u realizaciji projekta i dobiju povratne informacija o projektnim uslugama; ▪ Olakšavanje procedura vezanih za dostavljanje zahtjeva za informacijama i žalbi na način da se dostavljaju JIP.
Resorne službe u kantonima u opštinama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ažuriranje prostornih planova i izdavanje dozvola (po potrebi); ▪ Odgovaranje na zahtjeve u pogledu upravljanja ekološkim i socijalnim rizicima; ▪ Olakšavanje procedura vezanih za dostavljanje zahtjeva za informacijama i žalbi na način da se dostavljaju JIP; ▪ Objavljivanje svih dokumenata, distribucija informativnog materijala, po potrebi; ▪ Upravljanje postupkom otkupa zemljišta.

8 ŽALBENI MEHANIZAM

Žalba uključuje pritužbe i prijedloge u vezi s implementacijom projekta. Ključni cilj žalbenog mehanizma je da obezbijedi djelotvoran način za rješavanje žalbi. Svjetska banka očekuje od svakog projekta da uspostavi takav mehanizam u skladu sa ESS10, i to u ranoj fazi razvoja projekta radi omogućavanja adekvatnog i blagovremenog rješavanja određenih pitanja.

Projektom će se pomoći unapređenju postojećeg žalbenog mehanizma za pritužbe radi osiguravanja evidentiranja i praćenja svih žalbi, sa ciljem povećanja transparentnosti i odgovornosti, kao i smanjenja rizika od štetnog ekološkog i socijalnog uticaja Projekta.

Žalbeni mehanizam na nivou Projekta (GM) obuhvatiće centralni žalbeni punkt (CFD) kojim upravlja JIP i lokalnih žalbenih punktova (LGD) za pod-projekte (zajedno čine žalbeni mehanizam (GM) koji će formirati i njime upravljati lokalne samouprave sa predstavnicima tri ključne zainteresovane strane: predstavnikom JIP, predstavnikom Opštine i predstavnicima lica pogođenih projektom).

Kako bi se obezbijedio pristup žalbenom mehanizmu, potencijalni korisnici, zajednice i druge zainteresovane strane mogu da podnose svoje žalbe kanalima navedenim u tekstu koji slijedi. Žalbeni mehanizam obezbijediće kontinuirano dobijanje povratnih informacija o pod-projektima i rješavanje individualnih žalbi tokom implementacije. Procedure koje se odnose na rješavanje žalbi biće objavljene na sajtu JIP (MPRR) kako bi se obezbijedila potpuna transparentnost.

Žalbeni mehanizam poslužiće istovremeno kao informativni centar na nivou projekta i kao žalbeni mehanizam koji će biti dostupan svima koji su pogođeni implementacijom pod-komponenti Projekta i primijenjivaće se na sve projektne aktivnosti, a odnosiće se na sve lokalne zajednice na koje projektne aktivnosti utiču. Žalbeni mehanizam služiće za prijem i odgovor na žalbe i komentare sljedeće četiri grupe:

- fizičko/pravno lice direktno pogođeno projektom, potencijalni korisnici projekta,
- fizičko/pravno lice direktno pogođeno projektom kroz otkup zemljišta i raseljavanje,
- zainteresovane strane – lica koja imaju interes u vezi sa projektom, i
- stanovnici/zajednice koje imaju interes i/ili su pogođeni projektom aktivnostima.

Centralni žalbeni punkt (CGD) biće operativan odmah nakon procjene projekta, kako bi se moglo upravljati žalbama i adekvatno odgovaralo na žalbe u različitim fazama projekta, dok će lokalni žalbeni punktovi (LGD) biti operativni nakon donošenja odluke o svakom novom pod-projektu. Pored žalbenog mehanizma, biće dostupni i pravni ljevovi propisani nacionalnim zakonodavstvom (sudovi, inspekcije, organi uprave, itd).

Međutim, žalbeni mehanizam za radnike na projektu koji je propisan ESS2 biće uspostavljen zasebno, a detalji će biti propisani u Proceduri za upravljanje radom.

MPRR i lokalne samouprave odgovorni su u okviru svojih ovlašćenja za uspostavljanje funkcionalnog žalbenog mehanizma i informisanje zainteresovanih strana o ulozi i funkciji žalbenog mehanizma, kontakt osobama i postupcima za podnošenje žalbi u pogođenim područjima. Informacije o žalbenom mehanizmu biće dostupne:

- na internet stranicama MPRR (<http://www.minpolj.gov.me/ministarstvo>),
- na oglasnim tablama i internet stranicama lokalnih samouprava,
- preko kampanja na socijalnim mrežama.

8.1 Podnošenje žalbi

Djelotvorno rješavanje žalbi se u velikoj mjeri zasniva na postavljenom temeljnom principu koji ima za cilj da podstakne pravičnost postupka i njegovih ishoda. Žalbeni postupak biće osmišljen na način da bude dostupan, djelotvoran, jednostavan, razumljiv, bez troškova za podnosioca. Svaka žalba može se dostaviti žalbenom mehanizmu lično ili telefonom ili u pisanom obliku popunjavanjem obrasca za žalbu telefonom, e-mailom, poštom, faksom ili ličnim dostavljanjem na adresu/brojeve telefona koji će biti utvrđeni. Pristupne tačke i detaljne informacije o lokalnim kontakt tačkama biće objavljene i biće dio podizanja svijesti javnosti nakon što se utvrde mikrolokacije pod-projekata. U okviru plana raseljavanja koji je izrađen za pod-projekte pružiće se detaljne informacije o žalbenom mehanizmu.

8.2 Upravljanje žalbama

Svaka žalba prolaziće kroz sljedeće obavezne korake: prijem, procjena i dodjeljivanje, potvrda, istraga, odgovor, praćenje i zatvaranje.

Nakon podnošenja, žalbeni mehanizam sprovodi brzu procjenu radi potvrđivanja prirode žalbi i utvrđivanja njihove ozbiljnosti. U roku od 3 dana od podnošenja, mehanizam potvrđuje da je predmet zaveden i dostavlja podnosiocu osnovne informacije o sljedećem koraku. Potom vrši istragu u cilju razumijevanja problema sa stanovišta podnosioca žalbe i utvrđivanja koje korake isti želi. Žalbeni mehanizam istražuje činjenice i okolnosti i formuliše odgovor. Konačan dogovor potrebno je izdati i obavijestiti podnosioca o konačnoj odluci najkasnije 30 dana nakon podnošenja žalbe. Zatvaranje predmeta po žalbi vrši se nakon potvrde sprovođenja rješenja. Čak i kada sporazum nije postignut ili kada je žalba odbačena, rezultati moraju biti dokumentovani, kao i radnje i naponi koji su uloženi u rješavanje. Ako se žalba ne može riješiti sporazumnim putem, podnosilac može pokrenuti formalni sudski postupak koji je propisan nacionalnim pravnim okvirom Crne Gore. Žalbeni mehanizam ne sprečava niti zabranjuje da podnosilac zatraži rješenje istog problema od zvanične institucije, suda ili drugog subjekta u bilo kojem trenutku (kao ni tokom procesa obrade žalbe), na način koji propisuje zakonski okvir Crne Gore.

U slučaju anonimne žalbe, nakon potvrde o prijemu žalbe u roku od tri dana nakon njenog podnošenja, žalbeni mehanizam ispituje žalbu i u roku od 30 dana od njenog podnošenja izdaje konačnu odluku koja se objavljuje na veb sajtu JIP.

Žalbeni mehanizam je u obavezi da vodi dnevnik evidentiranih žalbi, koji sadrži žalbe koje su primljene preko svih kanala za podnošenje i sadrži sve neophodne elemente za razvrstavanje žalbi prema rodu podnosioca, kao i prema vrsti žalbe. Međutim, podaci o ličnosti svakog podnosioca štite se u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti. Svaka žalba biće upisana u evidenciju koja mora da sadrži najmanje sljedeće podatke:

- opis žalbe,
- datum potvrde prijema dostavljene podnosiocu žalbe,
- opis preduzetih radnji (istraga, korektivne mjere),
- datum rješavanja / davanje povratnih informacija podnosiocu žalbe,
- potvrda sprovođenja, i
- zatvaranje.

Da bi se izbjeglo da isto lice podnosi žalbe na istu temu samo zbog postojanja različitih kanala dostavljanja, lokalni žalbeni punktovi i centralni žalbeni punkt će jednom sedmično razmjenjivati informacije o primljenim žalbama i porediti dnevnike žalbi. Centralizovani dnevnik na nivou centralnog žalbenog punkta sadržiće napomene o eventualnim duplim podnescima. Višestruki podnesci u vezi s istim događajima istog podnosioca rješavaće se jednim rješenjem, što će biti naznačeno a podnosilac će biti obaviješten o istom.

8.3 Izvještavanje o žalbama i povratnim informacijama

Osim razmatranja žalbi, uloga žalbenog mehanizma je i da čuva i arhivira primljene komentare/žalbe i da vodi centralni dnevnik žalbi koji vodi MPRR/JIP. Da bi se omogućio potpuni uvid u ovaj alat i njegove rezultate, na internet stranici MPRR biće objavljivani ažurirani podaci na kvartalnoj osnovi. Podaci će biti razvrstani prema rodu, vrsti žalbe/pritužbe i biće redovno ažurirani.

8.4 Dnevnik žalbi

JIP će održavati dnevnik pritužbi kako bi obezbijedila da svaka žalba ima poseban djelovodni broj i da se adekvatno prate, a da su evidentirane radnje zaista izvršene. Nakon prijema povratnih informacija kao i žalbi, utvrđuje se sljedeće:

- Vrsta,
- Kategorija,
- Rok za rješavanje molbe,
- Dogovoreni plan aktivnosti.

svakoj žalbi dodjeljuje se poseban djelovodni broj tako da se adekvatno prate i evidentiraju preduzete radnje. Dnevnik treba da sadrži sljedeće podatke:

- Ime podnosioca, lokacija i detalji žalbe.
- Datum podnošenja.
- Datum unosa dnevnika žalbi u bazu podataka Projekta.
- Detaljne informacije o predloženoj korektivnoj radnji,
- Datum kada je predložena korektivna radnja dostavljena podnosiocu (po potrebi).
- Datum kada je žalba zatvorena.
- Datum kada je odgovor poslat podnosiocu.

8.5 Kanali za podnošenje žalbi

Svaka žalba može se dostaviti na razmatranje žalbenom mehanizmu popunjavanjem obrasca žalbe u štampanom ili elektronskom obliku ili u bilo kom drugom formatu po izboru podnosioca. Obrazac žalbe dat je u *Prilog A. Obrazac Projekta za žalbu*.

Svaka vrsta žalbe može se dostaviti poštom, faksom, telefonom e-mailom ili lično na sljedeću adresu:

Za: G. Momčilo Blagojević, generalni direktor Direktorata za vodoprivredu

Vlada Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede I ruralnog razvoja

Adresa: Rimski trg 46, 81000 Podgorica/Crna Gora

Telefon: + 382 20 482 260, E-mail: momcilo.blagojevic@mpr.gov.me

8.6 Monitoring i izvještavanje o žalbama

Centralni žalbeni punkt biće odgovoran za:

- Prikupljanje podataka iz lokalnih žalbenih punktova koji služe kao lokalni punktovi za administraciju o broju, predmetu i statusu žalbi i njihov unos u jedinstvenu regionalnu bazu podataka;

- Održavanje dnevnika žalbi za žalbe koje su podnijete na regionalnom i lokalnom nivou;
- Praćenje neriješenih pitanja i predlaganje mjera za njihovo rješavanje;
- Objavljivanje kvartalnih izvještaja o žalbenom mehanizmu;
- Rezimiranje i analiza kvalitativnih podataka dobijenih od lokalnih žalbenih punktova koji služe kao lokalni punktovi za administraciju o broju, predmetu i statusu žalbi i njihov unos u jedinstvenu bazu podataka za projekat;
- Praćenje neriješenih pitanja i predlaganje mjera za njihovo rješavanje.

Mjesečni izvještaji o monitoringu socijalnih pitanja za Svjetsku banku dostavljaju se preko JIP, a moraju obuhvatiti odjeljak u vezi sa žalbenim mehanizmom koji daje najnovije informacije o sljedećem:

- Status implementacije žalbenog mehanizma (procedure, obuka, kampanje podizanja svijesti javnosti, budžetiranje, itd);
- Kvantitativni podaci o broju dostavljenih žalbi (podnesci, sugestije, pritužbe, zahtjevi, pozitivni komentari) i broju riješenih žalbi;
- Kvantitativni podaci o tipu žalbi i odgovorima, pitanjima i žalbama koje još uvijek nijesu riješene;
- Nivo zadovoljstva preduzetim mjerama (odgovorima);
- Eventualne korektivne mjere koje su preduzete.

8.7 Sistem Svjetske banke za rješavanje žalbi

Zajednice i pojedinci koji vjeruju da je projekat koji podržava Svjetska banka (SB) negativno uticao na njih mogu podijeliti svoje žalbe u okviru postojećeg žalbenog mehanizma na nivou projekta ili Žalbenom sistemu SB (Grievance Redress Service - GRS). GRS obezbjeđuje da se primljene žalbe brzo preispituju u cilju rješavanja problema vezanih za projekat. Zajednice i pojedinci koji su pogođeni projektom mogu da podnesu žalbu nezavisnom Inspekcijском panelu Svjetske banke koji utvrđuje da li je šteta nastala, ili bi mogla da nastane, kao rezultat neusklađenosti Svjetske banke sa svojim politikama i procedurama. Žalbe mogu da se podnesu u bilo kojem trenutku nakon što je Svjetskoj banci direktno ukazano na problem, a upravi Svjetske banke je data prilika da odgovori na nju.

Za informacije o načinu podnošenja žalbi korporativnom žalbenom sistemu Svjetske banke, posjetite: <http://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service>.

Za informacije o načinu podnošenja žalbi Inspekcijском panelu Svjetske banke, posjetite www.inspectionpanel.org.

Adrese za dostavljanje žalbi:

E-mail: grievances@worldbank.org

Broj faksa: +1-202-614-7313

Poštanska adresa:

The World Bank Grievance Redress Service (GRS)

MSN MC 10-1018, 1818 H St NW

Washington, DC 20433, USA

9 Monitoring i izvještavanje o SEP

JIP će dokumentovati i izvještavati o napretku i rezultatima projekta, uključujući i o monitoringu sprovođenja plana za uključivanje zainteresovanih strana. JIP je odgovorna za ukupno prikupljanje informacija o ostvarenom napretku i rezultatima. Povratne informacije i žalbe, primljene kroz žalbeni mehanizam Projekta, biće objedinjene i uključene u izvještaje o monitoringu socijalnog napretka i druge izvještaje dinamikom koju predviđa Svjetska banka.

9.1 Izvještaji o monitoringu tokom izgradnje

Izvještaji o monitoringu koji dokumentuju ekološki i socijalni učinak Projekta tokom izgradnje pripremiće specijalisti za socijalna i ekološka pitanja koje će angažovati JIP za JIP i Svjetsku banku. Ovi izvještaji obuhvatiće i odjeljak o uključivanju zainteresovanih strana i upravljanju žalbama. Tabela 7 predlaže sveobuhvatni paket pokazatelja u pogledu učinka SEP u ovoj fazi. Postizanje pokazatelja oslanjaće se na informacije iz SEL.

Tabela 7: Pokazatelji za SEP koji se dokumentuju u izvještajima o ostvarenom napretku

UKLJUČIVANJE LPP
Broj i lokacija zvaničnih sastanaka sa licima pogođenim Projektom
Broj i lokacija nezvaničnih sastanaka sa licima pogođenim Projektom
Broj i lokacija sastanaka podizanja svijessti zajednice ili obuka
Broj i lokacija zvaničnih sastanaka sa licima pogođenim Projektom
Broj i lokacija nezvaničnih sastanaka sa licima pogođenim Projektom
Broj i lokacija sastanaka podizanja svijessti zajednice ili obuka
Broj i lokacija zvaničnih sastanaka sa licima pogođenim Projektom
UKLJUČIVANJE OSTALIH ZAINTERESOVANIH STRANA
Broj i priroda uključivanja drugih zainteresovanih strana, razvrstano prema kategoriji zainteresovanih strana (državni organi, opštine, nevladine organizacije)
Zapisnici sa sastanaka biće priloženi šestomjesečnom izvještaju
Broj i priroda javno objavljenih projektnih dokumenata
Broj i priroda ažuriranih podataka na internet stranici Projekta
Broj i kategorija komentara primljenih preko internet stranice
MEHANIZAM ZA RJEŠAVANJE ŽALBI
Broj primljenih žalbi, ukupno i na lokalnom nivou, u sjedištu u Tbilisiju, preko internet stranice, razvrstano prema polu podnosilaca i načinu prijema (telefonom, elektronskom poštom, razgovorom)
Broj žalbi koje su primljene od pogođenih lica, eksternih zainteresovanih strana
Broj žalbi koje su (i) otvorene, (ii) otvorene duže od 30 dana, (iii) riješene, (iv) okončane, i (v) broj odgovora koji su bili zadovoljavajući za podnosiocje žalbe, u izvještajnom periodu, razvrstano prema kategoriji žalbe, rodu, godištu i lokaciji podnosilaca žalbi.
Prosječno vrijeme potrebno za proces rješavanja žalbe, razvrstano prema rodu podnosilaca i kategoriji žalbi
Broj sastanaka lokalnih žalbenih punktova, rezultati tih sastanaka (zapisnike potpisuju prisutni, uključujući podnosiocje, i prilažu se izvještaju)
Trendovi tokom vremena i poređenje broja, kategorija i lokacija žalbi s prethodnim izvještajnim periodima
ŽALBE RADNIKA
Broj žalbi radnika, razvrstano prema rodu radnika i lokaciji radnog mjesta
Broj žalbi radnika koje su (i) otvorene, (ii) otvorene duže od 30 dana (iii) riješene, (iv) okončane, i (v) broj odgovora koje su radnici ocijenili kao zadovoljavajuće u izvještajnom periodu, razvrstano prema kategoriji žalbi, polu, starosti radnika i prema lokaciji radnog mjesta.
Profil onih koji ulažu pritužbu (rod, starosna dob, lokacija radnog mjesta), prema kategoriji pritužbe.
Prosječno vrijeme potrebno za proces rješavanja žalbe, razvrstano prema rodu podnosilaca i kategoriji žalbi
Trend tokom vremena i poređenje broja, kategorija i lokacija žalbi s prethodnim izvještajnim periodima

Izvještavanje o ekološkim i socijalnim aktivnostima koje je sprovela JIP i Nadzor, kao i praćenje ESMP i RP biće u nadležnosti socijalnih i ekoloških konsultanata u fazi izgradnje, i vršiće se u skladu sa zahtjevima ESMP i RP.

9.2 Učestalost izvještavanja

Tokom faze razrade projekta i faze izgradnje, specijalista za ekologiju i socijalna pitanja sačinjavaće mjesečne izvještaje o ekološkom i socijalnom učinku za JIP i Svjetsku banku, u kojima će se predstaviti ažurirani podaci o sprovođenju plana uključivanja zainteresovanih strana, kao i indikatori navedeni u Tabela 7. Mjesečni izvještaji poslužiće za izradu kvartalnih i godišnjih pregleda - izvještaja. Kvartalni i godišnji izvještaji biće objavljeni na internet stranici Projekta i biće dostupni na nivou opština pogođenih projektom.

9.3 Uključivanje zainteresovanih strana u aktivnosti monitoringa

Projekat zainteresovanim stranama, a naročito stranama koje su pogođene projektom, pruža nekoliko mogućnosti da prate određene aspekte učinka Projekta i da daju povratne informacije. Lokalni žalbeni punkt će na nivou svake pogođene opštine omogućiti licima pogođenim projektom da podnesu žalbe i druge vrste povratnih informacija. Anketiranje građana/lica pogođenim Projektom na polovini projekta i u završnim fazama će takođe omogućiti da lica pogođena Projektom daju povratne informacije o učinku projekta. Pored toga, česti i redovni sastanci zajednice i interakcija sa zaposlenima u JIP omogućiće da se čuje glas lica pogođenih projektom i drugih lokalnih zainteresovanih strana, kao i njihovo uključivanje.

9.4 Povratni izvještaji za grupe zainteresovanih strana

Preko konsultanta za socijalna pitanja JIP će dati povratnu informaciju licima pogođenim projektom i drugim grupama zainteresovanih strana, prvenstveno na javnim sastancima organizovanim u opštinama i/ili selima pogođenim projektom. Zapisnici sa tih sastanaka biće distribuirani na narednim javnim sastancima. Na povratne informacije dobijene preko žalbenog mehanizma odgovori će biti dati u pisanoj formi ili usmeno, u mjeri u kojoj je to moguće. Zainteresovane strane čiji telefoni su dostupni dobiće odgovor preko SMS poruke ili telefonom.

10 OBJAVLJIVANJE I KONSULTACIJE

Kao što je objašnjeno u Poglavlju 3, Zahtjevi Svjetske banke, standard SB o Uključivanju zainteresovanih strana i objavljivanju informacija ("ESS10") prepoznaje značaj otvorene i transparentne uključenosti između Zajmoprimca i zainteresovanih strana u projektu kao elementa od suštinskog značaja za dobru međunarodnu praksu. Djelotvorno uključivanje zainteresovanih strana može da unaprijedi ekonomsku i socijalnu održivost projekata, dovede do bolje prihvaćenosti projekta i dati značajan doprinos uspješnoj izradi i sprovođenju projekta.

U skladu sa ovim zahtjevima, skup dokumenata kojim će se voditi dalja dubinska analiza ekoloških i socijalnih pitanja tokom implementacije podprojekata na osnovu Okvira za ekonomska i socijalna pitanja Svjetske banke iz 2018. godine, uključuju:

- Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP)
- Okvir ekološkog i socijalnog upravljanja (ESMF)
- Plan obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESCP)
- Okvir za politiku raseljavanja (RFP), i
- Plan upravljanja radom (LMP).

i predstavljeni su javnosti 30. decembra 2019. godine na internet stranici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (link: <http://www.minpolj.gov.me/vijesti/219348/Poziv-an-javnu-raspravu-o.html>).

Na dan 20. januara 2020. godine, Ministarstvo je najavilo da će se javna rasprava održati 24. januara 2020. godine u Opštini Bijelo Polje (link: http://www.minpolj.gov.me/rubrike/Javne_rasprave/219714/Poziv-za-ucesce-na-javnu-raspravu.html).

Zapisnik sa javne rasprave uz listu učesnika i fotografije dat je u prilogu B.

Ovaj SEP je ažuriran, tako da su ishodi postupka konsultovanja javnosti uključeni u dokument.

11 PROCIJENJENI BUDŽET

MPPRR/JIP nadležni su za planiranje i sprovođenje aktivnosti vezanih za uključivanje zainteresovanih strana, kao i za druge relevantne aktivnosti usmjerene na rad na terenu, objavljivanje informacija i konsultacije. Na osnovu potreba SEP, budžet za komunikaciju/uključivanje zainteresovanih strana pokriće sljedeće aktivnosti: (i) razvoj strategije komunikacije; (ii) štampani informativni materijali i dokumenti vezani za projekat (leci, reklame, priručnici, brošure, posterit itd.). Da bi se obezbijedilo uspješno sprovođenje SEP, Projekat će angažovati specijalistu za socijalna pitanja koji će JIP pružiti podršku u radu na terenu i na socijalnom planu.

Prilog A. Obrazac Projekta za žalbu

PROJEKAT INTEGRISANOG RAZVOJA KORIDORA RIJEKA SAVE I DRINE

Obrazac Projekta za žalbu

Poziv na broj (unos jedinica za implementaciju projekta)	
Ime i prezime (nije obavezno) ☐ Želim da anonimno podnesem žalbu ☐ Molim da se moj identitet ne otkriva bez moje saglasnosti.	
Kontakt podaci Naznačite kako želite da Vas kontaktiramo (poštom, telefonom, e-mailom)	☐ Poštom: <i>Navedite poštansku adresu:</i> _____ _____ ☐ Telefonom: _____ ☐ e-mailom: _____
Opis događaja na koji se žalba odnosi	Šta se dogodilo? Gdje se dogodilo? Kome se dogodilo? Šta je posljedica tog problema?
Datum događaja/žalbe	
	☐ Događaj se dogodio jednom/žalba (datum _____) ☐ Dogodio se više puta (koliko puta? _____) ☐ U toku je (problem koji trenutno postoji)
Šta želite da se preduzme?	

Potpis: _____

Datum: _____

Molimo da ovaj obrazac dostavite na sljedeću adresu:

Za: G. Momčilo Blagojević, generalni direktor Direktorata za vodoprivredu
Vlada Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
Adresa: Rimski trg 46, 81000 Podgorica/Crna Gora
Telefon: + 382 20 482 260, E-mail: momcilo.blagojevic@mpr.gov.me

Prilog B Zapisnici sa javne rasprave

Mjesto:	Sala za sastanke Opštine Bijelo Polje
Datum:	24. januar 2020.
Vrijeme:	13:00
Organizator:	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Direktorat za vodoprivredu, Jedinica za implementaciju projekata (JIP)

Sastanak javne rasprave za skup dokumenata kojim će se voditi dalja dubinska analiza ekoloških i socijalnih pitanja tokom implementacije podprojekata na osnovu Okvira za ekonomska i socijalna pitanja Svjetske banke iz 2018. godine organizovala je JIP iz Direktorata za vodoprivredu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Najava za davanje komentara i sugestija na skup dokumenata objavljena je na internet stranici Ministarstva, i sadržala je relevantne informacije za javnost i sve zainteresovane strane u vezi sa time gdje se dokumenti, i na engleskom i na crnogorskom jeziku, nalaze, kao i rok i adresu za dostavljanje zvaničnih komentara kao i vrijeme i mjesto sastanka.

Uvodnu riječ i riječi dobrodošlice na sastanku dao je predstavnik domaćina, Direktorata za vodoprivredu, **g Momčilo Blagojević**. Blagojević je pozdravio predstavnike Opštine, učesnike, predstavnike Svjetske banke i stručnjake koji rade na pomenutim dokumentima. Pružio je osnovne informacije o podršci Svjetske banke i smjernice za izradu SDIP projekta, njegove ciljeve i planirane rezultate. Pored toga, predstavljene su tri komponente SDIP projekta, a predstavljen je i pripremni rad tima stručnjaka, koji je za rezultat imao odabir podprojekata koji će se realizovati u Crnoj Gori i izradu svih ključnih dokumenata od značaja za početak realizacije SDIP projekta. Ova informacija poslužila je kao uvod u detaljnije predstavljanje dokumenata.

Gđa Irem Silajdžić, specijalista za ekonomska i socijalna pitanja koju je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja angažovalo za rad na dokumentaciji, predstavila je obuhvat i rezultate svog rada. Silajdžić je dala relevantne osnovne informacije za SDIP projekat i odabrane podprojekte koji će se realizovati u Crnoj Gori kao i osnovne informacije o zahtjevima Svjetske banke. Nakon uvodnog pregleda, Silajdžić je predstavila svaki od ispod navedenih dokumenata:

- Okvir ekološkog i socijalnog upravljanja (ESMF)
- Plan obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESCP)
- Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP)
- Okvir za politiku raseljavanja (RFP)
- Plan upravljanja radom (LMP)

U fokusu njene prezentacije bili su rezultati ekonomske i socijalne procjene poznatih projekata faze 1 SDIP i postupci kojim će se dalje sprovesti svaki podprojekat u oblasti procjene ekonomskih i socijalnih rizika, uključivanja zainteresovanih strana, raseljavanja i upravljanja radom. Poseban fokus njene prezentacije odnosio se na obaveze JIP i ulogu opština u ovom procesu.

Nakon prezentacije, diskusiju je započeo **g. Almer Mekić**, predsjednik nevladine organizacije (NVO) Euromost iz Bijelog Polja. Naveo je da je NVO Euromost vodeća koalicija NVO za zaštitu rijeke Lim, koja okuplja sve NVO u slivu ove rijeke, od Opštine Plav do Opštine Rudo. Stoga je naglasio da govori u ime svih NVO iz sliva rijeke Lim. Sa stanovišta NVO, najznačajnije pitanje je zaštita rijeke. Pohvalio je projekat, navodeći da su građani svjesni koristi, posebno imajući u vidu da će infrastruktura za zaštitu od poplava obuhvatiti i izgradnju šetalačkih i biciklističkih staza duž rijeke, što će, svakako, značajno unaprijediti kvalitet života građana u slivu. Pitao je šta će se dogoditi ukoliko se procedure okvira ne budu poštovale tokom realizacije projekta kao i kakve su nacionalne obaveze u pogledu procjene uticaja na životnu sredinu za svaki podprojekat. Želio je da zna u kojoj fazi je izrada

dokumentacije. Rekao je da bi veoma cijenio odgovore kako bi njegova NVO mogla da dostavi informacije o projektnim aktivnostima članovima koalicije kao i zainteresovanim građanima.

G. Momčilo Blagojević iz Direktorata za vodoprivredu odgovorio je da je JIP održala nekoliko sastanaka sa svim opštinama u slivu. Ministarstvo i JIP su posvećeni realizaciji svih projekata u skladu s domaćim propisima i standardima SB. Pitanje s kojim se JIP suočava jeste nizak nivo pripremljenosti prostorno planske dokumentacije. Ovaj problem ometa izradu projektne dokumentacije i stoga nije bilo moguće početi s projektovanjem prije uključivanja kompletne infrastrukture zaštite od poplava u opštinska prostorno planska dokumenta. Trenutan status podprojekata u Bijelom Polju i Beranama je da su glavni projekti finalizirani i trenutno se revidiraju. Procjena uticaja na životnu sredinu za ove projekte izradiće se u skladu s domaćim propisima. JIP će organizovati javno predstavljanje ovih projekata. Blagojević je takođe naveo da su svi zahtjevi lokalnih zajednica uzeti u obzir tokom izrade idejnih projekata. Dao je primjer Opštine Plav i zahtjev koji je podnijelo Udruženje ribolovaca da se zaštiti jedan dio rijeke značajan za mriješćenje riba, na osnovu čega je projekat i izmijenjen

G. Igor Palandžić iz Svjetske banke odgovorio je na pitanje o postupcima okvira. Rekao je da su sva dokumenta predstavljena na ovom sastanku pravno obavezujuća za Zajmoprimca i biće sastavni dio ugovornih obaveza. Svjetska banka ima svoje mehanizme prekida projekta u slučaju teške povrede pravila. Međutim, primijetio je da je Vlada Crne Gore posvećena poštovanju pravila i postupaka i da se stoga tokom realizacije ne očekuju nikakvi problemi.

G. Almer Mekić kazao je da će koalicija NVO pratiti sprovođenje podprojekata SDIP i da će izvijestiti Izvođače, opštine i JIP u slučaju da uoče bilo kakve probleme koji se odnose na ekološke i/ili socijalne aspekte. Naglasio je značaj saradnje i komunikacije među svim zainteresovanim stranama.

Gđa Bisera Alihodžić iz Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bijelo Polje pitala je za dinamiku aktivnosti eksproprijacije koja se odnosi na njenu radnu jedinicu kao i o okviru naknada za svojinu u privatnom vlasništvu.

G. Fahrudin Begović iz Opštine Bijelo Polje naveo je da Opština čeka završetak glavnog projekta tako da mogu da nastave sa izradom geodetskog elaborata koji je potreban za izradu elaborata o eksproprijaciji.

G. Momčilo Blagojević iz Direktorata za vodoprivredu naveo je da se projekti realizuju na državnoj zemlji (takozvanom javnom vodnom dobru) i da će se eksproprijacija izbjegavati u najvećoj mogućoj mjeri. Dodao je da će svi dobiti naknadu u skladu sa zakonom u slučaju da se utvrdi da je neka imovina privatno vlasništvo.

Gđa Irem Silajdžić objasnila je razliku između domaćih propisa i SB ESS5, navodeći sve kategorije koje imaju pravo na nadoknadu. Dodala je da bi bilo poželjno da nadležno lice iz opštine, iz organizacione jedinice nadležne za eksproprijaciju, pažljivo pročita pripremljeni okvir za raseljavanje koji utvrđuje okvir naknada, i te zahtjeve uvrsti tokom izrade elaborata o eksproprijaciji u skladu s domaćim propisima.

Sastanak je završen u 14:00.

Fotografije

Lista učesnika

Javna rasprava
24.01.2020. godine
Opština Bijelo Polje

Redni br.	Ime i prezime	Institucija	E-mail	Telefon	Potpis
1.	FATEHDIN BEGOVIĆ	OPŠTINA B. POLJE	menadzer@bijelopolje.co.me	067 038 63 6	
2.	MILANKO MINIC	OPŠTINA B.P		069-326-847	
3.	Marina Dandarić	OPŠTINA B. P.	marina.dandarić@bijelopolje.co.me	068-621-217	
4.	Miroslava Nenadić	Ministarstvo poljoprivrede - Direktorat za vodoprivredu	miroslava.nenadic@mp.gov.me	020 482 261	
5.	MONČILO BLAGOJEVIĆ	MPRP			
6.	Demir Mulić	Opština Bijelo Polje	demir_cube@hotmail.com	069/172-806	
7.	Đenan Mustajosić	OPŠTINA BIJELO POLJE		068/162-762	
8.	Bojan Ostrović	OPŠTINA BP	it@bijelopolje.co.me	067 451 295	
9.	Aleksandra Bosković	OPŠTINA B. POLJE	urbanizam@bijelopolje.co.me	067 276 022	
10.	Biserka Arsić	OPŠTINA B. POLJE	arhitekta@bijelopolje.co.me	067 587 165	
11.	Branica Bosković	OPŠTINA B. POLJE	urbanizam1bp@t-com.me	067 274 484	
12.	NVO „EUROMOST“	NEKVALIFIKOVANA ORGANIZACIJA	euromost@mostet.com.me	068/411-988	
13.	Perović Milena	NVO „EUROMOST“	milena.perovic100@gmail.com	068-705-751	
14.	Stefan Rudić	NEZAVISNI GRAĐANIN	stefan.rudic97@gmail.com	068 063 169	

